

EDINOST

Posamezne številke v Trstu in okolici po 20 stotink. — Oglasi se računajo stroški ene kolone (72 mm.). — Oglasi trgovcev in obrtnikov mm po 40 centov, osmrtnice, in zahvale, poslanice in vabila po L 1. — Oglasi denarnih zavodov mm po L 2. — Mali oglasi po 20 st. beseda, majnanj po L 2. — Oglasi naročnika in reklamacije se pošiljajo izključno upravi Edinosti, v Trstu, ulica sv. Frančiška Asiškega št. 20, I. nadstropje. — Telefon uredništva in uprave 11-57.

Slovanska politika Italije

Zunanja politika velikih svetovnih držav predstavlja zelo zapleten sistem. Kdor ga hoče razumeti, mora prodreti v njegove podrobnosti in ga razčleniti na panoge, ki ga sestavljajo. Ako pregledamo te sisteme, tudi samo na debelo, opazimo, da imajo velike države (Italija, Anglija, Francija) vsaka svojo posebno nemško, rusko, kitajsko politiko in še druge take delne politike. Odkar je Rusija vsled revolucije začasno odložila iz svojih rok vlogo zaščitnice vseh Slovanov, se je vsilila evropskim velesilam posebna panoga, ki je dobila po vojni veličansko važnost, t. j. posebna slovanska politika. Italija, Francija in Anglija se morajo hoti ali nehoti pečati s slovanskim vprašanjem, morajo hoti ali nehoti zavzeti napram slovanskim državam primerno stališče, skratka morajo imeti svojo slovansko politiko.

Najneposrednejša sosedja Slovanov je Italija. Vprašanje razmerja med Italijo in Slovanstvom je že vsled tega sosedstva tako važno, da bi zakrivil pravi zločin, kdor bi ga hotel prezreti. Italija je zraven tega čisto evropska velesila, kakor se je pokazalo že na washingtonski konferenci. Tihomorski sporazum je bil sklenjen brez Italije. S tem ni seveda še nikakor rečeno, da je Italija postala država druge vrste, ki bi bila nesposobna za vsako velesilsko politiko. Velesilska politika je mogoča tudi v omejenem evropskem področju. Treba ji je izbrati pravo podlago, na kateri se lahko neovirano razvija, in pravo smer, v kateri se lahko neovirano razmahne.

Za vsako pravo velesilsko politiko Italije je neobhodno potrebno, da črpa svojo moč iz pametne slovanske politike. Poljožaj, ki je nastal med Slovani po vojni, je vliv italijanskim vladam dosedaj veličanski strah. Omejeni ministri za zunanje zadeve so vcepili italijanskemu narodu strah pred panslavizmom. Panslavizem pa ni bil še nikdar tako nedolžen kot sedaj. Slovanstvo je razdeljeno po vojni v dva tabora, ki sta prej sovražnika kot brata. Razmerje med Malim sporazumom in Rusijo je tako nesrečno, da bi v dognedni bodočnosti znalo imeti za posledico novo veliko vojno na vzhodu. Dva člana srednjeevropske četverozveze — Poljska in Rumunska — sta sklenili že pred letom dni vojaško zvezo proti Rusiji. Druga dva člana — Jugoslavija in Čehoslovaka — ne moreta imeti rusofilske politike že vsled tega, ker pripadajo istemu srednjeevropskemu sistemu, da se niti ne oziramo na razliko v socialni uredbi, ki ju loči od Rusije.

Takšen je v sedanjem hipu tisti panslavizem, ki se ga je tako strašno bal Della Torretta. V resnici gre za najtragičnejšo in najnevarnejšo notranjo krizo, kar jih je kdaj razsajalo v Slovanstvu. Francija je to krizo spretno izrabila za svoje politične namene. Malemu sporazumu je pomagala na noge in mu vili strahanski strah pred Rusijo. S tem je to slovansko krizo nekoliko uzakoniła in je napravila od Malega sporazuma orodje, ki je porabno na vse strani: proti Rusiji, proti Nemčiji in proti Italiji. Simpatije velike svetovne države morajo Malemu sporazumu gotovo laskati, toda posebno slovanske države srednjeevropske četverozveze se morajo zavedati resnosti položaja, ki se bo ustvaril, ako postane nasprotje med Malim sporazumom in Rusijo stalno in neozdravljivo.

Slovanstvo je dolžno Franciji globoko hvaležnost, ki pa ne more in ne sme iti tako daleč, da se zaradi nje začne novo bratomorno prelivanje slovanske krvi. Ta psihološki moment, ki sloni na realnem čustvu slovanske vzajemnosti, je slaba točka Malega sporazuma. Za Italijo bi moralo

biti tu izhodišče vse njene slovanske politike. To slabo stran Malega sporazuma bi morala izrabiti ne le v svojo lastno sebično korist, temveč tudi v korist evropskemu in sploh svetovnemu miru. Znano je, da sta Italija in Francija povsod v evropski politiki ravno tako hudi tekmovalki kakor Francija in Anglija. To tekmovanje ni omejeno le na Sredozemsko morje, temveč sega dalje in se razteza tudi na veliki slovanski svet.

Italija je dosedaj s svojo slovansko politiko vedno podlegla slovanski politiki Francije. Mal sporazum je prišel popolnoma pod francoski vpliv. Vzrok neuspehov Italije tiči v tem, da ni bila slovanska politika dosedanjih italijanskih vlad nikakor velesilska, temveč v zadnjem času naravnost malenkostna in žalostna. Že v pojmu italijansko-francoskega tekmovanja je zapopadeno, da bi morala biti slovanska politika Italije ravno nasprotna francoski politiki, ki hoče ustvariti stalno jezo med Malim sporazumom in Rusijo. Cilj Italije bi moralo biti pomirjenje teh dveh pretežno slovanskih taborov. Neobhodni predpogoj za tako pomirjenje bi bila pravica ureditev mej med Rusijo na eni ter Poljsko in Rumunsko na drugi strani. Italija, ki uživa v Rusiji precejšnje simpatije in katere vpliv je tudi na Rumunskem zelo velik, bi bila najspodobnejša za to veliko nalogo. Pomirjenje med Rusijo in Malim sporazumom bi imelo najdalekosežnejše posledice. Nasprotje med Malim sporaz. ter nasprotje med Italijo in Francijo bi avtomatično prenehalo. K srednjeevropski zvezi bi se morala hoti ali nehoti pridružiti tudi Avstrija in Ogrska. V srednji Evropi bi nastala nova zveza, ki bi pa ne bila več Avstrija, ker bi bila protinemška in torej prijateljica Italije. Italija bi imela od tega ogromne politične in predvsem gospodarske koristi. Predvsem pa bi se povzdignil njen ugled visoko nad ugled Francije, katero bi s tako slovansko politiko moralno zmagal.

Plitko Della Torrettovo rovarjenje proti Malemu sporazumu, njegove spletke proti rapalski in trianonski pogodbi, njegovo škruvanje Avstrije in Ogrske proti drugim srednjeevropskim državam so nakopala Italiji hudo nasprotstvo vsega Malega sporazuma. Naravna posledica take »slovanske« politike bi morala biti zveza med Italijo in Rusijo proti Malemu sporazumu. Do tega bi prej ali slej moralo priti. To pa bi bila zopet politika, ki bi slonela na istem načelu kot francoska slovanska politika, t. j. na načelu bratomorne zdražbe med slovanskimi državami. Cilji Italije in Francije bi bili isti, različne bi bile le njune poti. Že vsled tega pa bi Italija ne mogla imeti od take politike nikake koristi. V Evropi bi nastopila nova politična napetost. Nasprotje med Italijo in Francijo bi se nezogibno pocrstilo, ravno tako med Italijo in Malim sporazumom ter med tem poslednjim in Rusijo. Nastalo bi nekako vojno ozračje, ki bi se uzakoniło in bi oviralo vsako pravo obnovo Evrope in ki bi gnalo Italijo v novo evropsko vojno.

Po tej poti je bila krenila Della Torrettova politika kratkovidnega jadranskega iredenizma. Na to pot vlečejo Italijo neodgovorni predstavniki nemoderne italijanske šovinizma. Jasno pa je, da bi takšna politika nikdar ne mogla povzdigniti Italije na tisto višino v evropskem zboru, ki bi jo lahko zavzemala.

Zadržanje Italije na genovski konferenci nam bo v kratkem pokazalo, po kateri poti misli Italija iti in kakšne namene ima napram vesoljnemu Slovanstvu. Dosedanja slovanska politika Italije se nikakor ni obnesla.

Italija

Sestanek zaveznih ministrskih predsednikov

RIM, 8. Mondo poroča, da se bodo pred otvoritvijo genovske konference sešli Facta, Lloyd George in Poincaré.

Schanzer je prosil angleškega in francoskega zunanjega ministra za kratko odgoditev vzhodne konference. Ta konferenca se bo otvorila najbrže 21. t. m.

50 letnica Mazzinija — narodni praznik

RIM, 8. Ministrski predsednik je odredil, da bodo imele v četrtek, 10. marca, šole in državni uradi prost.

Zbornica sklicana za 15. t. m.

RIM, 8. Zbornica je sklicana za 15. t. m. ob 15. Uro pozneje se bo sestel senat.

Spopadi med fašisti in stavknjomi v Genovi

GENOVA, 8. Protestna stavka vsled fašistovskega napada na uredništvo listov »Lavoro« in »Avanti« se je končala. Pred zaključitvijo stavke je prišlo do ponovnih izgrediv med fašisti in stavkajočim delavstvom, tekom katerih je bilo veliko število oseb ranjenih. Varnostni organi, ki so imeli tudi nekoliko ranjenih, so aretirali precejšnje število delavstva.

Napad na smodnišnico v rimski okolici

RIM, 8. Davi kmalu po polnoči je nekdo izstrelil dva strela iz samokresa proti straži smodnišnice v ul. Flaminio. Na poziv straže se napadalec ni hotel oglašiti, nakar je straža klicala na pomoč. Prihitelo

Jugoslavija

Vprašanje moratorija za dolgove v inozemstvu odloženo

BELGRAD, 7. Radikalni in demokratski zastopniki so se v navzočnosti finančnega ministra dr. Kumanudija sporazumeli, da zakon o regulaciji plačil v inozemstvo še ne pride pred skupščino, dokler finančni minister na konferencah s posameznimi klubi ne razloži tendence zakona.

Na današnji seji demokratskega kluba je finančni minister dr. Kumanudi referiral o težkočah, ki so se pojavile zaradi zakona o odgoditvi trgovskih plačil v inozemstvo. Razložil je tendenco zakona in naglašal, da se je sedaj jugl. valuta znatno izboljšala. Izvoljen je bil odbor, obstoječ iz 4 članov, ki so skupno s finančnim ministrom razpravljali o tem vprašanju z radikalnim klubom. Notranji minister Vojta Marinković je poročal o notranjem položaju v južni Srbiji in ostalih pokrajinah države.

Dinarski dan

LJUBLJANA, 8. V znak hvaležnosti nasproti slovenskim akademikom so sklenili ruski akademiki prisločiti v pomoč slovenskim dijakom na Čehoslovskem. Ruski dijaki so izdali tale proglas: 11. in 12. marca priredi »Zveza ruskih akademikov ljubljanske univerze« dinarsko zbirko v korist slovenskim tovarišem akademikom, ki se vsled valutnih razmer nahajajo sedaj v Čehoslovski v tako slabem položaju. Dinarski dan se vrši pod pokroviteljstvom »Komiteja za oskrbo ruskih dijakov v Ljubljani«. Pobiralo se bo po hišah in po ulicah. Prosimo, da se vsakdo odzove naši prošnji, saj je v pomoč najdražjemu, kar imate — vaši mladini. Mi pa stopamo na plan, da pomoremo po svojih skromnih močeh tej vaši mladini, da se vsaj malo oddolžimo za ljubeznjivost in gostoljubnost, ki jo uživamo pri bratih Slovincih in v priznanje »Komiteju za oskrbo ruskih dijakov v Ljubljani«, ki si je stavil kot nalogo, skrbeti po možnosti za ruske dijaške begunce. Prosimo torej blagohotne naklonjenosti, da bo pomoč tovarišem v Pragi in Brnu tem izdatnejša! — Zveza ruskih akademikov ljubljanske univerze.

Čehoslovaka

Čehoslovski sladkor

PRAGA, 8. Zaloge sladkorja so skoro izčrpane. Letos se ga bo pridelalo se približno na 5,750.000 kvintalov, od katerih je bilo 2,500.000 prodanih že pred koncem februarja, medtem ko je 2,750.000 potrebnih za aprovizacijo prebivalstva. Ostanek je določen za Nemško Avstrijo, tako da ostane za izvoz le zelo majhna količina.

Čehoslovaške finance

PRAGA, 8. Bivši finančni minister dr. Rašín izražal v »Narodnih Listih« svoje zadoščenje nad tem, da so čehoslovaški davkoplačevalci že prostovoljno plačali milijardo čehoslovaških kron na davkih od kapitalov, ne da bi jih bila uprava opozorila. Čehoslovaka je torej edina evropska država, ki po vojni ne le da ni pomnožila cirkulacije nepokritih kron, marveč je mogla tudi, od davka na glavnice, skrečiti za eno desetino množino nepokritih kron. Evropa je osupnila, ko je videla, kako se je čehoslovaška krona osamosvojila od nemške marke. Žal, da najbogatejše države niso še izvedle posledic iz teh dejstev, da bi pomagale Čehoslovski v njenih naporih, da bi se zmanjšalo nezaupanje v inozemstvu napram notranjim dogodbam v Čehoslovski.

Romunska

Volitve v romunski senat

BUKAREST, 7. Volitve v senat so se končale z zmago vladne stranke, to je liberalne stranke ministrskega predsednika Bratianu. V Stari Romuniji je dobil Bratianu od 92 mandatov 80, Jorgini nacionalist dva, general Averescu dva mandata v Moldaviji. V Bukovini je dobil Bratianu vseh osem mandatov; v Besarabiji je dobila opozicija od 16 mandatov osem. Vsi šefi opozicije so pri volitvah propadli. V starih mejah Romunije je dobila vladna stranka 226.000, seljačka stranka 70.000 in stranka generala Averescu 25.000 glasov. Karakteristikom volitev za senat je popoln polom generala Averescu, posebno v mestih. Pristaši Jorge, Take Jonesca in Marghilomana so dobili le neznatno število glasov. Socialisti se volitev sploh niso udeležili.

Francija

Konferenca v Genovi določena za 10. aprila?

PARIZ, 8. »Matin« smatra, da je že gotovo, da bo konferenca v Genovi oklicana za 10. aprila. Ministrski predsednik Poincaré se bo udeležil otvoritvene seje konference, brzkone pa ne bo mogel ostati dolgo v Genovi zaradi odsotnosti Milleranda, ki bo odpotoval v Alžir.

Finančna konferenca

PARIZ, 8. Finančna konferenca, ki se začela danes, ima namen, da privede dogovore v Cannesu do končne zaključitve. Razpravljalo se bo o porazdelitvi nemških pristojbin v denarju in naravi med zavezniške države. Novi italijanski minister Peanno se namerava držati odločno toževnih sklepov v Cannesu, ne da bi s tem prejudiciral vprašanje odškodnine za leta po 1. 1922., o kateri se še ni razpravljalo. Vse drugačne vesti ne odgovarjajo resnici.

Bolgarska

Cilji bolgarske vlade. — Izjave ministrskega predsednika Stambulijskega

DUNAJ, 8. »Neue Freie Presse« priobčuje razgovor, ki ga je imel njen poročevalec v Sofiji Ernst Roth z ministrskim predsednikom Stambulijskim. O volitvah v poštejskih občinah pravi Stambulijski, da so se vršile kljub pomanjkanju zadostne javne sile v vzornem redu ter da njihov izid prekaša najdrznejša pričakovanja. Cilj bolgarske vlade, ki je po teh volitvah trdnjeja nega kedaj poprej, je, da pripravi bolgarski narod do tega, da vprico uničujoče neuillyske mirčne pogodbe s silo svojih lastnih rok izvrši ona javna dela, ki so jih doslej izvrševali podjetniki in ki so stala državo in mesta ogromne svote. Kaki so v obče nameni bolgarske vlade, o tem pravi — pravi Stambulijski — »veliki zakon agrarne vlade«. V prvi vrsti se je ustvaril zakon o obveznem delu, ki se je sijajno obnesel in ki obeta da bo v bodoče rodil čezdalje boljše sadove. Sedaj je v delu zakonski načrt za žensko delo; obvezna bi bila vsa dekleta od 16. do 30. leta. Drugi zakon se tiče posestev ter je njegovo namen, da se zemlja kar najbolj pravilno razdeli; čez 300 dekarjev ne sme nihče posedovati, kar ima več, se mu vzame. Zelo važen je zakon o uvedbi kaznilnic in prisilnega dela. Vsak jetnik bo moral v bodoče delati za državo. Nepopoljšljivi hudodelci se bodo odšli tetrovalni na obrazu, tako da jih bo lahko vsak spoznal. V justici se je marsikaj bistveno izpremenilo. Odvetniki, ki so poslanci, okrožni ali občinski svetovatelji, ne smejo izvrševati svoje poklica. Pri mirovnem sodu ne smejo intervenirati odvetniki. Ustanovila so se potujoča mirovna sodišča. Uvedla se bodo tudi vsaka sodišča, katerih sodnike bodo volili vaščani. Posebno pazljivo posveča vlada razvoju zadrutstva. Tudi šolstvo se je v zadnjem času znatno dvignilo. Na spomlad se bo sklical kongres kmetov, ki bo odločeval o različnih vprašanjih, n. pr. ali naj se kabineta Danev in Malinkov postavita pred sodišče ali ne, ali naj se državnim uradnikom in nameščencem, katerih bo odpuščenih 20 odstotkov, zniža plača za 40 odstotkov ali ne, ali naj se razpiše prisilno notranje posojilo ali ne itd. Vojška Bolgarska nima. Sicer bi lahko imela po neuillyski mirovni pogodbi 30000 zolnerjev, prišlo bi se jih je pa samo 6000. 6 in pol odstotno notranje posojilo se je malodane dvakrat podpisalo. Vlada dela na to, da se promet papirnatega denarja čim bolj skreči. Z inozemstvom se pogaja glede posojila, ki se bo porabilo edinole v produktivne namene. Proračun za leto 1922. predvideva štiri milijarde dohodkov in 4100 milijonov izdatkov. Proračun predvideva 140 milijonov levov za reparacijsko plačilo, toda Bolgarska se nada, da se ji bo dovolila triletna odgoditev začetka plačevanja, v katerem primeru bo teh 140 milijonov koristno investirala, s čimer bo le dvignila svojo plačilno moč.

Z Rusijo nima Bolgarska — pravi Stambulijski — nobenih stikov, niti političnih niti gospodarskih. Z velesilami kakor tudi s sosedi je Bolgarska v dobrih odnosih. Boljševizma na Bolgarskem ni in tudi bolgarski komunisti so krotkejšje vrste kakor ruski.

Izhoda k eegejskemu morju Bolgarska kljub obljubam entente še danes nima. — Sporno točko tvori Tracija. Bolgarska upa, da bo to njeno življensko vprašanje rešila konferenca v Genovi, kajti to vprašanje je tudi med velesilami še nerešeno.

Anglija

Nemiri na Irskem

BELFAST, 8. Včeraj je prišlo tu do novih nemirov. Streljanje je trajalo ves dan in padli sta tudi dve bombi. Do 8 ure zvečer so bile ustreljene 4 osebe.

Nemčija

Nov padec nemške marke. — Razprava o proračunu za leto 1922. — Nemški finančni položaj

BEROLIN, 8. Radi zopetnega padanja valute so se življenske potrebe občutno podražile. Od januarja do danes je draginja narasla za 30%.

Glavni odbor zbornice je včeraj razpravljal o zunanjem proračunu. Minister Rathenau je razložil stališče vlade v vprašanju odškodnin, kjer se bo moralo dokazati zaveznikom, da so njihove zahteve neizvršljive. Dogovor v Wiesbadnu je sicer olajšal nemška bremena v toliko, da bodo plačila v blagu doprinesla k zadovoljvi rešitvi tega vprašanja. Minister je nato naglašal, da je dosegla Nemčija tudi v Cannesu uspeh. Nemško odposlanstvo je imelo tu priliko, da je zavezniške informiralo o finančnih zmognostih Nemčije. Tu je tudi zrasla misel za genovsko konferenco, kateri bodo sledili najbrže še drugi sestanki, kjer nam bo dana možnost, da bomo svoje upnike lažje prepričali o dobri volji Nemčije, kakor bi to mogli storiti z mrtvimi notami. Na vsak način bomo skušali doseči, da bo problem o obnovitvah rešen postopoma za kratke roke, ker bi bilo izvanredno težko spraviti za daljšo dobo potrebe sporazuma v sklad s skromnimi sredstvi Nemčije. Govornik se je bavil s slabimi posledicami desetdnevni obrovov po 31 milijonov mark v zlatu in izrazil prepričanje, da je rešitev iz ev-

ropske krize brez sodelovanja Amerike nemogoča.

Reka

Pogajanja med reškimi strankami doslej brezuspešna

REKA, 8. Pogajanja med reškimi strankami niso dosegla doslej še nikakega uspeha, ker avtonomna stranka, ki je najmočnejša, odklanja vsak kompromis s strankami nacionalnega bloka. Tudi demokratsko - avtonomna Gothardijeva stranka se doslej še ni udeležila pogajanj s strankami nacionalnega bloka.

Med strankami nacionalnega bloka pa se je dosegel sporazum. Pridružili so se nacionalnemu bloku tudi popolari »v imenu krščanskih načel, ki označajo metodo in delovanje italijanske ljudske stranke«, kakor se to poudarja v resoluciji sprejeti od reške ljudske stranke. V resoluciji se stranka tudi pridružuje pozivu škofa Constantinija na pomirjenje duhov in poziva na pomoč italijansko ljudsko stranko, italijanski narod in vlado, »da se zagotovi mestu Reki moralna in gospodarska obnova in dosega nacionalnih teženj«.

Stranke nacionalnega bloka, to je fašisti, republikanci, nacionalisti, demokratski nacionalisti in popolari, so podpisale resolucijo, v kateri izročajo provizorno mestno vlado Ivanu Giuratiu, benečanskemu poslancu, pooblaščajoč ga, da si izbere med reškimi meščani sotrudičke, ki jih bo smatral za primerne.

Zanellova avtonomna stranka in Gothardijeva demokratska avtonomna stranka se nista pridružili tej resoluciji.

Giurati je bil te dni, kakor javljajo iz Beneč, imenovan za poveljnika novo-ustanovljene benečanske legije. D'Annunzio je bil poslan z Gardskega jezera ob tej priložnosti to-le brzojavko: »Benečanska legija bi ne mogla imeti bolj plemenitega poveljnika. Smatram, da je sedaj potrebno zopet začeti boj in ga dobojevati do konca. Izražam svojo misel z navadno jasnostjo. Pozdravljam vse, ki so dobre volje, in upam, da je pripravljenosti na žrtvovanje enak zmisel za disciplino.«

Španska

Demisijska španske vlade

MADRID, 8. Včeraj je podala celokupna vlada ostavko.

Grška

Grški ministrski svet. — Gunaris ostane na čelu vlade

ATENE, 8. Sinoči je prišel Gunaris v Falero. Ministri so se takoj sestali na seji, ki je trajala do štirih zjutraj. Gunaris je izjavil, da bo poročal v zbornici v petek o zunanjepolitnem položaju. Vlada bo ostala na svojem mestu, dokler bo uživala zaupanje zbornice in naroda.

Dogovor med Zedinjenimi državami in Kolumbijo zaradi panamskega vprašanja

BOGOTA, 8. Danes je bila ratificirana pogodba med Zedinjenimi državami in Kolumbijo glede panamskega vprašanja. To vprašanje, v katerem se je že toliko in tako dolgo razpravljalo, se je končalo v največje zadovoljstvo obeh vlad.

Zaveznika konferenca za razdelitev nemških plačil

PARIZ, 8. Sinoči je dospel semkaj italijanski zakladni minister Peano. Pričakuje se, da angleški finančni minister, nakar se bo najbrže že danes otvorila konferenca zaveznih finančnih ministrov, ki bo v glavnem razpravljala o sledečih vprašanjih: Določitev nemških plačil za leto 1922, nemška poročila in razdelitev nemških odškodnin. V kolikor se tiče te poslednje točke so zavezniški že določili posamezne deleže na milijardi, ki jo je Nemčija plačala v lauskem letu 640 milijonov za stroške armade pred 1. majem 1921, in sicer 500 milijonov za Anglijo in 140 milijonov za Francijo; ostalo pripada Belgiji in kakih 30 milijonov Italiji. Na plačila za tekoče leto bo dobila Belgija glavni delež.

Reparacijska komisija je sestavila bilanco vseh dosedanjih nemških plačil, ki predstavljajo od premirja dalje vrednost 6 milijard, 487.856.000 mark v zlatu. Ta svota je bila plačana na sledeči način: 1 milijarda, 41.419.000 v zlatu in tujih valutah, 40.970.000 potom prodaje vojnega materiala, 107.793.000 kot odškodnina Danske za prepusitev dela Slesviga, 2 milijardi, 795.343.000 je bilo plačanih v blagu in 2 milijardi 504 milijonov kot izkupicek pri prodaji državnih posestev, ki so se nahajala na ozemlju Nemčije.

Politično društvo »Edinost« v Trstu

Podpisani odbor sklicuje

izreden občni zbor

ki se bo vršil

v četrtek, dne 23. marca 1922 ob 14 uri v uredništvih prostorih »Edinosti« v Trstu, Via S. Francesco št. 20, I.,

za razpravljanje in sklepanje o delni premembi pravil (glede vršenja glasovalne pravice na občnih zbiorih potom odposlanec v zmlsu poročila v »Edinosti« od 8. t. m., in eventualno glede drugih določil, ki bi bila s tem prizadeta.)

V TRSTU, 6. marca 1922.

Odbor Pol. društva »Edinosti«.

O vojni odškodnini

Poroča Z. K.

I.

V zadnji številki »Gospodarskega lista« smo čitali, da bi bilo nujno potrebno vsled težkega in nevdružnega gospodarskega položaja takoj sklicati gospodarsko enketo, ki naj bi pretresala razna veljavna gospodarska vprašanja in med drugimi tudi vprašanje »vojne odškodnine«. Bistvo vojne odškodnine si vojni oškodovanci na razne načine tolmačijo, kar bo imelo prav gotovo hude posledice. Da je temu tako, se sploh ne smemo čuditi, ker do danes se to vprašanje ni tako ventiliralo, da bi bili vsi vojni oškodovanci točno in enako informirani, ter bi v enotnem nastopu imeli zajamčen svoj moralni in materialni uspeh. Vsaka vasa ima danes svoje lastne pojme o vojni odškodnini. Vojni oškodovanci na Krasu popolnoma drugače postavljajo nego oni v Brdih, drugače oni na Banjski planoti kakor na Tolminskem. Zadržna ura ni še odšla in zato rešimo, kar se še sploh rešiti da. Našim vojnim oškodovancem, ki so bili prevarani, moramo iti z nasveti in dejanji na pomoč ter jih absolutno ne smemo pustiti lastni usodi, ker njih gorje — mora biti skupno gorje...

Dne 8. junija 1918. je naša sedanja vlada sklenila, da bo poravnala vso škodo, ki je nastala vsled vojne, in je tudi dne 27. marca 1919. izdala zbirko vseh važnih zakonitih odredb pod naslovom: »Testo unico delle disposizioni legislative portanti provvedimenti per il risarcimento dei danni di guerra«. Te odredbe določajo pravice in dolžnosti vojnih oškodovancev. Za danes bomo samo v splošnem nekoliko izpregovorili in upamo, da se bodo oglasili večaki, ki bodo natančneje obrazložili narobe in podali potrebna navodila.

Izpregovoriti hočemo najprej o položaju vojnih oškodovancev. Ne bomo se ozirali na podrobnosti, n. pr. na vprašanje, kdo ima pravico do vojne odškodnine, ker je rok zanjo že zapadel in bi bili vsi koraki brezuspešni.

Z odlokom 27. februarja 1919, št. 239 (Testo unico § 24) se je dala možnost vojnim oškodovancem, da potom zaprišežen komisij ugotovijo vojno škodo na nepremičninah (hišah, poljih, vinogradih itd.) ter sestavijo natančen zapisnik o nastali škodi in izdajo potrebne listine, ki prihajajo v pretes pri poznejši vladni reviziji vojne škode. Država plača vojno škodo, ki jo ta poslednja vladna komisija ugotovi; prejšnja cenitev samo služi v dokaz resnice, ker drugače bi morale vse nepremičnine ostati tako dolgo v razrušenem stanju, dokler bi ne prišla na lice mesta vladna komisija, kar bi trajalo precej let.

Prve cenitve, t. j. one izposlovane po izvedenih, so bile v začetku tako okoskorno napravljene, da — sam Genio Militare — ki je na podlagi teh cenitev zidal, ni bil v stanu izvršiti dela. Pri tem ne smemo pozabiti, da je bil tedaj kvocijent določen 9 (n. pr. cenitev v predvojni dobi je iznašala 12.600.— kron, vojna škoda iznašala 12.600.— x 9 = 113.400.— lit.). Danes je država znižala ta kvocijent na 5 in pol, v nekaterih slučajih celo na 5. Jasno je tedaj, če ni bilo možno sezidati in popraviti nepremičnine pri tako visokem kvocijentu, da bo tem manj danes, ko je znižan in tem manj pozneje, kajti država ga namerava še znižati. Ostale poznejše cenitve so bile prilično pravilno sestavljene. Ker pa so se pojavili nekateri slučajji netočnosti — bodo pač morali tudi nedolžni plačati svoj delež. Vladna komisija je dosedaj dosledno znižala vojno odškodnino, ugotovljeno po izvedenih od 5—30% (n. pr. vojna škoda je bila cenjena 100.000.— lit., vladna komisija je napravila konkordat od 70 do 95 tisoč lit.). Pri tej priložnosti moramo omeniti, da tiste nepravilnosti, ki so se odigravale ob Pivce, se pri nas prav gotovo niso — kajti če je imel naš kmet prejeti 1000 : 90 lit., je ravno toliko zahteval in ne morda 10krat več, da bi dobil dvakrat toliko. Res škoda, da nismo poznali pri nas te šole — tudi mi bi bili prišli brez težave do svojega celega imetja. Zato naj pa danes vladna komisija to tudi upošteva in naj ne dela krivic in sitnosti našim ubogim oškodovancem.

Vprašanje je sedaj, kako enim in drugim pomagati. V prvem slučaju naj pazijo vojni oškodovanci, ako si pri cenitvi kake nepremičnine izpustijo, n. pr. kozolec, ograjo, hlev i. dr. V tem slučaju lahko zahtevajo naknadno cenitev (Perizia supplementaria). Ako niso ničesar izpustili, je to postopanje popolnoma brezuspešno potrat časa.

Mogoče je, da ne bo v vseh slučajih zaželenih uspehov — pač pa škodilo gotovo tudi ne bo. Najbolje bi bilo zbrati vse take primerne slučaje skupaj in naj bi v interesu vseh izposlovali približek naših poslancov naravnost pri vladi v Rimu. V drugem slučaju, kjer je vojna cenitev ugodna, pa čakati, da se napravi najprej konkordat. Še-le potem lahko z mirno vestjo daste zidati porušene domove. Do homologacije konkordata ni potrebno čakati — ako se ni ugodil priziv.

Prvih ne obiskujejo rada stavbna podjetja in zadruge, do drugih imajo pa posebno vročo ljubezen in jim obljubljajo, da jim seveda v obsegu vojne odškodnine hitro. Vseprek hvali svoje podjetje, vsi bi najraje zastoj zidali in celo ponujajo masne nagrade, da se jih sploh vojni oškodovanev usmili in jim prepusti sezidavo hiše. To je v resnici plemenito dejanje — le žalibog, da ima za seboj hud glavobol in prevaro. Gotovo govore resnico — samo je vprašanje, za katero vojno odškodnino hočejo zidati? Za ono določeno pri

ugotovitvi škode ali ono določeno pri konkordatu? Tukaj tiči zajec in zato pozor! V prvi vrsti ni dajati zidati, če nimas v rokah konkordata. Ako ni mogoče čakati, je svetovati, da se zida samo s 70% vojne odškodnine, za ostanek pa, kadar bo to omogočil konkordat. Te pogoje pa ni smeti ustno sklepati, ampak jih je treba napisati na pooblastilo, ker drugače so vsa pogajanja brez pomena.

Naj se pomisli sledeče. Če je bila hiša sezidana za 100% vojne cenitve in se je ta cenitev pri sestavi konkordata znižala na 70%, mora vojni oškodovanev plačati razliko 30%, oziroma se mu stavbeno podjetje ali pa banka vknjiži, in to po običajnih obrestih od 7—8%. Jasno je, da po današnjih razmerah niti obresti ne bo možno plačati našim oškodovancem. Niti misliti pa ni, da bodo v stanu povrniti razliko glavnice. Kam bi dovedlo to gospodarstvo naše ljudstvo, si lahko mislimo!

Važno je tudi vprašanje, kateremu podjetju ali zadruge se lahko izroča delo, ker pri vseh teh podjetjih ne prihaja v poštev poročilo, temveč medsebojno zaupanje. Vsa podjetja so po večini z omejenim jamstvom in, kakor nas izkušnje uče, jih je precej že usahnilo. Ker bi to lahko imelo posledice, zato moramo biti zelo opretni. Vsekako bo morala gospodarska enketa to vprašanje rešiti in ne oziraje se na posledice sestaviti imenik podjetij in zadruge, katerim se lahko vsaj prilično zaupa, in to ne glede na narodnost in stranko, h kateri pripadajo. Svoj k svojim ima edino veljavo pod enakimi pogoji in pri enaki vrsti dela. Potrebne so tudi izjeme, katere pa prihajajo edino od slučaja do slučaja v poštev.

Razen tega perečega vprašanja bi treba sestaviti enotno besedilo pooblastila in pogodbe med vojnimi oškodovanci in stavbenimi podjetji, in sicer izključno v slovenskem jeziku, zato da bodo vsi vojni oškodovanci enako postopali in ne bodo izpostavljeni kakim poznejši nevarnosti.

Zgodilo se je namreč slučaj, da so nekatera podjetja predstavila dvojezična pooblastila, na katerih je bila vsebina v italijanskem jeziku v nasprotju z vsebino v slovenskem jeziku. Podpisati pa so morali vojni oškodovanci pod besedilom v italijanskem jeziku. Takih in sličnih slučajev ima mnogo. Zanimivo je tudi dejstvo, kako lov razna stavbna podjetja svoje »kalkule«. Dogovorjeni so namreč s svojimi šoferji, da hitro vozijo z avtomobili uboge kmete, ki se morajo z eno roko držati za klobuk in z drugo za avtomobil, da ne zletijo iz njega. Kadar pridejo na mesto, mu v naglici ukažejo: »Ga je uše u redu, poplivate«. Avtomobil in ta grozna naglica vplivata tako slabo na naše ljudi, da pač podpišejo lastno obsojdo.

Tudi pri zidavi uporabljajo svoje zvijače tako, da nekateri hiše stoji prav za silo, druge so se presneto zmanjšale, pri tretjih se ustavijo, ko pridejo do polovice dela, in se izgovarjajo, da ne morejo dalje z delom, ker so že porabili vse predjume vojne odškodnine. V drugih krajih zopet ne plačajo ne delavstva, ne voznikov in tudi ne stavbenega materiala — in nekada dne izginjejo popolnoma brez sledu itd.

Na Tirolskem so vse te slučaje predvidevali in so ustanovili zadruge vojnih oškodovancev: »La Lega dei Comuni dei Danneggiati della Guerra nel Trentino«. Te zadruge, oziroma občine oddajajo delo takim stavbenim zadrugam, ki so kos svoji nalogi in ki so vsaj vredne zaupanja.

Tudi pri nas so se ustanovile »Zadruge vojnih oškodovancev«, o katerih delovanju bi bilo tudi dobro izpregovoriti nekoliko besed. Za danes omenimo samo, da bi moralo vodstvo teh zadrug najti drugo pot, po kateri bi se hitreje dobival denar, in to ne samo za porušene hiše, temveč tudi za polja, vinograde in premičnine. Tudi si ne znamo pojasniti, čemu se je zatekla »Zadruge vojnih oškodovancev« k hipotečnemu zavodu v Gorici za predjume, ko imajo vendar taki zavodi, ki imajo pupilarno varnost, stroge odredbe in predpise pri kreditiranju, tako da se za vse predjume, ki jih prejmejo oškodovanci potom tega zavoda, mora dovoliti 25% tno intavolucijo. To ni popolnoma na mestu. Poslovanje »Istituto Federale di Credito per il Risorgimento delle Venezia« se zdi mnogo bolj praktično in hitro. Njibova bilanca izkazuje dne 31. decembra 1921., da so izplačali vseh predjumov vojnih oškodovancem v znesku L. 1.180.016.227.93. Od te svote je šla le malenkost za naše kraje, in sicer 77.290.545.— lit. Te številke dovolj jasno kažejo, koliko zamore ta zavod.

Jasno kažejo že ta dejstva, da je nujno potrebno, da se čim prej skliče skupaj gospodarska enketa in da reši vsa ta pereča vprašanja in končno da točna navodila vojn. oškodovancem. Umetnost bo tudi pri tej priliki izpregovoriti par besed, na kak način oddaja »Tehnični oddelek« (Ufficio Tecnico) javna dela. Ali je ta urad zabo tukaj, da štiti interese občin, ali pa zato, da dela samo zmedo in nepravilne? Tukaj morajo naša županstva dvigniti svoj glas in zahtevati jasen odgovor ter izposlovati potom goriškega deželnega odbora listne pravice, ki jim pritičejo, ker itak imajo preveč dolžnosti.

Odločiti je treba, če je odda delo Tehnični urad in se je vojna odškodnina prekoračila, da mora razliko plačati sam in ne da pridejo tako ogromna bremena na naše ubožne občine.

V Tennici na Krasu n. pr. je bila cena vojne odškodnine pred vojno za cerkev in zvonik 159.000 kron, danes bi to odgovarjalo (159.000 x 5 in 1/2 =) 874.500 Lr.

Delo pa je oddal Tehnični urad fašistovski zadruge »Glovinazza« in sicer za L. 191.160.—

Jasno je pa, da za to ceno ni mogoče sezidati cerkve in tem manj še zvonika. Mi se vprašamo, kam gre ona razlika med vojno odškodnino in plačanim delom? Ali nimajo pravice občine oziroma duhovni urad do vpogleda v knjige? Ali sme občina nadzirati delo lastne cerkve, da se ta pravilno zida?

Za danes dovolj. Treba pa je proučiti vse vprašanje, dokler je še čas.

Dnevne vesti

Z ozirom na dogodke na Reki piše socialistični »Lavoratore«: Gospodarski položaj se je pod Zanellovo vlado poslabšal in to so njegovi nasprotniki izdatno izrabili. Gotovo pa je, da Reka sama za se ne more živeti, marveč potrebuje absolutno vzpostavitev stikov z zaledjem, to je: z Jugoslavijo. Pod takimi pogoji bi se Reka izvrstno razvijala, kakor dokazuje njena minulo kot »corpus separatum« in kar ji zagotavlja njena zemljepisna položaja. Njeno bogato zaledje ne more pogrešati reške luke. Ali vsled zanikarnosti italijanske vlade pri izvajanju rapalske pogodbe nista se mogla Reka in belgajska vlada rešiti vprašanja odnošajev med Reko in Jugoslavijo. Gospodarskih odnošajev Reke ne more izpremeniti nobena vlada, ki upravlja mesto, dokler se rapalska pogodba ne izvede. Odgovornost za žalostne gospodarske razmere na Reki pada torej le na italijansko vlado, ki je dokazala s tem postopanjem, da ni povsem tuja zadnji epizodi upora proti avtonomni vladi! V nadaljnjih izvajanjih naglašajo »Lavoratore«, da italijanska vlada ni izpolnila obvez za vzdrževanje javnega reda, da si je imela tam na razpolago 600 orožnikov in 600 vojakov in v okolici še drugo vojaštvo. Italijanska vlada bi bila mogla v dveh urah zbrati na Reki do 15.000 mož. Kljub temu velikemu aparatu so mogli dne 1. in 2. marca prihajati iz Trsta na Reko celi »akcijski oddelki« pod vodstvom nekega poslanca, ki so mogli pripraviti napad, ne da bi se italijanske oblasti ganile proti temu. Tega napada fašisti bi ne bili mogli izvesti brez pomoči od drugih. Ni res, da se je prebivalstvo udeležilo napada. To živi sedaj v pravi muslimanski duševnosti — v fatalizmu; utrjeno je in ozlovoljeno. Sedaj živi in ukazuje le mala skupina ljudi kot nekaj generalni štab. Luka, ki bi morala biti živa duša mesta in reške države, je sedaj v polnem mrtvulu. In to se ne more izpremeniti, dokler ne začne in to se ne more izpremeniti, dokler ne začne Jugoslavija pošiljati blago preko Reke. SRS vzdržuje danes gospodarsko blokado proti Reki. To hudo stanje mora prenehati, treba je priti do lojalnega in končne poravnave. Tako ne more dajati.

Dijaki in vojaška služba. Z ozirom na našo objavo glede vojaške službe so nam prišla iz dijaških krogov različna vprašanja, na katera odgovarjamo v listu, ker zadeva zanima vse dijake.

1. Kam, kedaj in kako kolekovano prošnjo je treba vročiti za odlog vojaške službe? Prošnjo je treba vročiti pri okrajnem vojaškem poveljstvu (Comando distretto militare) tistega kraja, kjer dijak prebiva (n. pr. v Padovi, Milanu itd.) in sicer tedaj, ko dijak dobi pozivnico od svojega domačega okrajnega vojaškega poveljstva, da se predstavi naborni komisiji. Kolek 2 liri.

2. V katero strelsko društvo se je treba vpisati? Ali je vseeno, če se dijak vpiše v mesto, kjer študira, ali v Vidmu? Lahko se vpiše v bodisakotno strelsko društvo v Italiji. Omenili smo strelsko društvo v Vidmu le radi tega, ker v Juljski Krajini nimamo še takega društva, kot naši deželi najbližje društvo.

3. Ali se dijaki morajo predstaviti naborni komisiji v domačem okraju ali se lahko predstavijo v mesto, kjer študirajo? Ni treba, da se predstavijo v domačem okraju, lahko se predstavijo naborni komisiji v univerzitetnem mestu. Dovolj je ustna izjava predvsem pri pristojnem okrajnem vojaškem poveljstvu.

4. Ali veljajo iste ugodnosti za dijake, ki študirajo v inozemstvu? Da. Nabori se bodo vršili pri najbližjem italijanskem konzulatu (n. pr. v Zagrebu, na Dunaju, v Pragi). Za natančnejše informacije je treba vsekakor vprašati dotični konzulat.

Ker mora imeti frekventacijsko spravevalo inozemske visoke škole potrdilo zunanjega ministrstva v Rimu, da je dotična šola enakovredna italijanskim visokim šolam, bo dobro, pravna italijanskim visokim šolam, bo dobro, da se dijaki, študirajoči v inozemstvu, že se danj pobrigajo za to potrdilo, da ne bodo za kasnejši vsled neobhodnih birokratičnih korakov.

5. Ali sta navtični šoli za trgovsko mornarico v Trstu in Genovi priznani od vlade kot enakovredni univerzam?

Ne. Glede navtične šole v Genovi je ta odgovor, dobljen v Trstu, dan z rezervno. Treba bi bilo vprašati naravnost dotično šolo.

Dijaki, ki študirajo v Italiji, naj se obrnejo za vse informacije na okrajna vojaška poveljstva v mestu, kjer študirajo. Seveda je naš list vedno rad na uslugo.

Samovoljnost na naših poštah. M. Ambrožič iz Novesudice je hotel dne 4. t. m. ob 4. uri popoldne na pošti v St. Petru na Krasu z nakaznico oddati svojo denarnico, namenjeno v Trst. Uradnik pa mu je vrnil nakaznico z uteleljitvijo, da je izpolnjena v slovenskem jeziku, a nakaznica da se morajo pisati izključno le v italijanskem jeziku! Ambrožič je pa potem z isto nakaznico oddal denar na drugi pošti! Tudi ta slučaj kaže, kako si posamezni uradniki sami ustvarjajo norme, in postopajo samovoljno in vsak po svoji volji! Kak red je to? To je zmešnjava, kaos, v javni upravi! Pozivljamo pošto in brzojavno ravnanstvo v Trstu in ministrstvo v Rimu, naj enkrat napravita red. Dajte nam zakone, po katerih se bomo ravnali, ne prepuščajte nas pa samovoljni in samovoljnosti posameznih uradnikov, ki so včasih vse prej, nego uradniki! Zahtevamo so v interese našega naroda in v interese javne uprave.

Ob grobu Rajka Scabra. Poznali smo ga že mnogo let. Pezece premožen človek je bil in blaga duša, nevarno ljubezniv in občevarjen. On sam gotovo ni nič senjal nekdanj o tem, da bo kedaj igral vnaš vlog v političnem življenju in da bo njegov pogreb dal povod za veletragičen dogodek, o katerem govorimo na drugem mestu. Državnoborske volitve leta 1907 — prve na podlagi splošne volilne pravice — so ga vrgle v vrtnec političnega življenja. Socialistična stranka, ki je ponudila mandat in izvoljen je bil. Socialisti so zmagali na vsaj eni — dobili so vse triinšest mandate. To socialistična zmagala in razena

tila ves svet, najbolj pa — socialiste same! Nikdo si ni znal razlagati tega prioka volitev k socialistični stranki. Vendar je bil razlog razumljiv. Velik del volitev, ki so glasovali za socialistično stranko, niso bili socialisti po miselnosti in uverjenju, ampak so hoteli dati izraza splošnemu nezadovoljstvu! Dokaz za to je dejstvo, da so naslednje volitve podale vse drugačne uspehe. Slične pojave smo videli n. pr. na Hrvaškem, kjer so na volitvah v skupščino komunisti dosegli nepričakovane uspehe. Nezadovoljstvo ima pač včasih kaj čudne učinke. Sicer pa — kakor rečeno — je bil pokojni Scabar blaga, mirna duša, ki mu gotovo vsi, ki so ga poznali, ohranijo blag spomin.

Slovenski se lahko brzojavil! Tako določa neki kr. odlok glede rabe jezikov v brzojavah prometu. Temu odloku pa se godi tako, kakor se godi pri nas marsikateremu drugemu.

Na brzojavnem uradu v Tolminu se je oddala 6. februarja t. l. zelo važna brzojavka, naslovljena na Kamnje pri Ajdovščini. Brzojavka je bila prirejena v slovenskem jeziku ter se je glasila: »Gospod Kandus je sinoči umrl, obvesti vse njegove sorodnike in pridi tudi ti sem. Jelica.« V Kamnjah pa so sprejeli čez dva dni (!), to je 8. februarja t. l. popoldne brzojavko s sledečo vsebino: »Kmal obvesti smadnaki ti aridi damko. Jelica.« Naslovljenka te babilonščine seveda ni razumela in ni obvestila nikogar o smrti sorodnika.

Kdor ne verjame, naj pride v uradništvo, kjer se lahko prepriča. Brzojavka bo par dni na razpolago.

Torej: od 15 oddanih besed so uradniki izpustili 13 besed, zato pa so mesto izpuščenih 13 besed ustvarili 5 popolnoma novih. V Kamnje došla brzojavka vsebuje namreč samo 2 razumljivi besedi iz oddanega besedila, drugi pet je popolnoma novih, in ni vedeti, ali so turške ali zamorske. Brzojavka je rabila iz Tolmina v Kamnje dva dni. Peš pride iz Tolmina v Kamnje v dveh dneh tje in nazaj.

V danem primeru ne gre za pomoč in nemarnost, besedilo je dotični uradnik nalašč spalil in uradovanje je nalašč zavlekel. Slovenski a se vendar v ničemer ne razlikuje od laškega, tudi je izključeno, da bi kdo iz 15 besed ustvaril 6 pomotoma. Zato pozivamo pošteno in brzojavno upravo, naj napravi red. Obehem prosimo gospode poslance, da stojijo na pristojnem mestu potrebne korake.

Sestanek posvetovalnega odbora demokratične stranke. — Vprašanje avtonomije in rabe slovenskih jezikov na sodnjah. Pred sročnim se je vršil — kakor posnemamo iz »Nazione« — sestanek posvetovalnega odbora demokratične stranke pod predsedništvom inž. Doria. Razpravljalo se je predvsem o odnošajih tržaške demokratične skupine s parlamentarno demokratično skupino. Sklenilo se je po dolgi debati, da se prideli vodstvu nekoliko članov, s pomočjo katerih naj stopi v stik s parlamentarno demokratično stranko in z drugimi sorodnimi strankami v deželi.

Tudi o drugem vprašanju, o avtonomijah se je razvila živahna debata. Dr. Stocca je opozarjal, da se oz izjavlje že tri pokrajine Trentinska, Goriska in Zadrska, za avtonomijo in da se morata sedaj odločiti za ali proti tudi Trst in Istria. Sklenilo se je, da se poveri vprašanje posebni komisiji, ki jo bo izbralo vodstvo.

Končno se je razpravljalo o jezikovnem vprašanju na sodnjah. Vsi govorniki od inž. Dorie pa do odv. Mussafie so protestirali proti temu, da se na tržaških sodiščih dopušta raba slovenskega jezika. Sklenili so zahtevati, naj se stvar uredi v posebnem zakonu. Vlada bo lahko naredila... izjeme za postojansko in Komensko sodnijo, toda v Trstu sme obstojati samo italijanski jezik.

Vse to se je seveda, sklepalo na sestanku vodstva... demokratične stranke. Pred zaključitvijo sestanka se je sklenilo, da pošlje stranka pozdrave Reki in da se pooblasti vodstvo za počastitev obletnice Mazzinijeve smrti. Bolj neločljivo se morda ni mogel zaključiti sestanek teh demokratov!

Minister mornarice De Vito v Trstu. Predvčerajšnjim je prispel v Trst minister mornarice De Vito. Včeraj popoldne je obiskal baziliko sv. Justa in se podal nato v luko, kjer si je ogledal javna skladišča in ladjedelnice pri Sv. Andreju in Sv. Marku. Ob 20 se je udeležil kosila pri generalnemu civilnemu komisarju. Konferiral je tudi s političnimi osebnostmi ter jih zagotovil, da se bo vsikdar živo zanimal za razvoj ladjedelniške industrije v Juljski Krajini.

Kaj je vse umetnost? Neki naš čitatelj nam piše: Čitam »Mladiki« in gledam sliko na ovitku. Vidim nekaj podobnega rozi ali pa kofar. Napis tako umeten, da ga skoro ne znam prečitati. Pravijo pa, da je to umetna in moderna slika.

Bil sem pri prijatelju, priznanem umetniku. Pokazal mi je nekaj svojih najnovejših del, seveda so bile skoro vse tako umetne, da nisem vedel, kaj predstavljajo. Dve čarki sem, dve kam drugam, pa je moderna slika končana. — Lansko leto sem bil na umetniški razstavi v Benetkah. Z menoj je bil visoko izobražen gospod gimnazijski profesor z Dunaja. Gledala sva v zadnjem paviljonu neko sliko iz barvanega lesa, od blizu in daleč. Dolgo časa sva študirala, kaj bi neki to bilo. Jasno sem pravil, da predstavlja ta skupina barvanega lesa amputirano človeško nogo — profesor je trdil, da je to stolp, neka učitelja je videla v tem krilo, v seznamku je pa stalo — narava v solnčnem zahodu.

Najmodernejše dramatične predstave so včasih tako zavite, da ne več kaj so igrali. Povod nastopajo najnižje kreature človeštva, nečistniki, sleparji, pijanci, bliskajo se noži, pokajo pištole, davijo se; pravijo, da je to lepo.

Pred kratkim je koncertiral pri nas umetnik. Igral je na glasovir bolj s kretnjami nego z rokama, sami razglašeni akordi. — Pravil nam je, kaj je vse v tej skladbi. On je videl procesijo, šlihal celo pevce, pred njim je bila v duhu svečanostno okrašena vas. Mi pa, ki smo prišli h koncertu in z vso, pazljivostjo sledili, nismo vsega tega nič razumeli.

Pesnik nam je recitiral nekaj pesmi. Vse recitacije, bodisi resnega ali vsegaletnega značaja, je z visoko zavzetostjo in glasom jokala. On je vse zjokal, nam so pa povedali, da je to strogo umetno.

Moderni pesmi ni niti treba rim, prečitati jo moraš desetkrat, da veš zakaj pravzaprav gre. Dva si navadno različno tolmačita pesem. Včasih jo sam pesnik tudi ne razume.

In vse to je namenjeno ljudstvu, ki naj se na tem duševno osladi! Pa kako, ko se niti sami umetniki med seboj ne razumejo. Pesnik posnuje, da ga ljudstvo ne razume, slikar dela skrvnčevine, glasbenik gde razglašeno; mi pa, tako, vso toliko naš zve in razumemo! Na

vem, ali smo mi tako neumni, ali je pa umetnost blaznena.

Jugoslovnski visokošolci na Čehoslovskem. — Zadnji podatki čehoslovškega statističnega urada izkazuje, da so bili 31. januarja t. l. jugoslovnski visokošolci tako-le razdeljeni na razne visoke šole v Čehoslovski: 1. Na univerzah s češkim učnim jezikom (Praga, Brno, Bratislava) 751; na nemški univerzi v Pragi 9; skupaj na vseh univerzah 760. Med temi je bilo 27 juristov, 659 medicincev, 37 filozofov in 37 naravoslovcev. 2. Na tehniški visoki šoli s češkim učnim jezikom 603, na nemški 29; skupaj 632 tehnikov. 3. 52 veterinarjev; 4. 56 slušateljev rudarske akademije; 5. 7. agronomov; 6. 19 slušateljev akademije lepih znanosti. Vsega skupaj študira torej v Čehoslovski 1526 jugoslovnskih visokošolcev.

Učiteljsko društvo za Trst in okolico sklicuje se v nedeljo 12. t. m. ob 11. uri v svetoviranski ljudski šoli svoj redni občni zbor s sledečim dnevnim redom: 1. Pozdrav predsednika. 2. Poročilo tajnika. 3. Poročilo blagajnika. 4. Volitev odbora. 5. Volitev delegatov za prihodnje zborovanje »Zveze«. 6. Razno. Predsednik.

Mladinsko društvo »Prosveta« priredi v soboto, 11. t. m. svoj III. zabavni večer. Kdor se spominja zabavnega večera, ki ga je društvo priredilo ob priklki obletnice, prihi v soboto z gotovostjo v dvorano Del konsumnega društva pri sv. Jakobu. Preskrbljeno je z raznovrstnim sporedom, katerega priobčimo prihodnje dni. Posebnot zabavnega večera bodajo: »moker kotiček« in pa »štor vedeževalke«.

Posebna vabila se ne bodo razpošiljala, ampak so vabljivi vsi, ki jim je družba med našo mladino ljuba.

Senjakiški Sokol naznanja, da se bo vsi občni zbor v nedeljo, dne 12. t. m. v navadnih prostorih. Navzočnost vseh članov in članic nujno potrebna.

Danes točno ob 8. uri zvečer bo v dvorani Konsumnega društva na Kolonovcu gospodarsko predavanje združeno s sestankom članov Kmetijske zadruge v Trstu.

Občinski gledališče G. Verdi. Danes zvečer ob 8.15 se uprize »Verdijeva opera « »Rigoletto«. Glavne vloge pojejo comm. Riccardo Stracciari, gospe Mercedes Capisir in Nerina Lollini ter gospodje Alessio de Paolis in Antonio Righetti. Opero dirigira m. Marinuzzi.

Iz tržaškega življenja

Ubojstvo pri Sv. Jakobu. Pred sročnim okoli 8.40 sta se zaslizala pri Sv. Jakobu dva strela, ki sta prihajala iz ulice S. Zenone oziroma iz ulice dei Giuliani. Kmalu potem so videli redki sprehajalci, ki so se nahajali v ulici dell'Istria, neznanca, ki je tekel, kar so ga noge nesle v bližino lekarnarice Godina, kjer je izjavil, da je lahko ranjen v prsa in zato naj, mu dajo pomoč. Med tem časom, ko se je mudil ranjenec, fašist Oskar Lansegger, stanujoč v ulici Segantini št. 6, v omenjeni lekarni, so se začeli zbirati ljudje okoli drugega ranjenca, ki je ležal v mlaki krvi na vogalu ulice S. Zenone in ulice dei Giuliani. Ta ranjenec — fašist Marijan Trevisan, ki je bil že enkrat ranjen o priklki demonstracije pred zaporom Coroneo — je bil odnesen v lekarno Godina, od koder so ga odpeljali z avtomobilom rešilne postaje v mestno bolnišnico, kjer je trl ure pozneje umrl.

Neka priča, ki je bila v bližini, ko se je oddigal dogodek, je izjavila na policiji, da je videla na vogalu ulice S. Zenone in ulice dei Giuliani šest oseb, med njimi omenjena dva fašista, in slisala, da so se prerekli. Preprič ni trajal dolgo, zadonela sta dva strela in omenjena dva fašista sta obležala ranjena. Eden izmed njiju, ki je bil lahko ranjen, je tekel kmalu nato v lekarno.

Radi tega dogodka so opustili fašisti večeraj zjutraj inersatni oddelek komunističnega lista »Il Lavoratore« v ulici del Pozzo št. 14. Na trgu dela Borsa so bile pretepane od fašistov štiri osebe, ki so bile spoznane za komuniste.

Včeraj zjutraj je prišlo v gostilno »Delavskega konsumnega društva« pri Sv. Jakobu, kakih deset fašistov, ki so potrgali z zida nekaj slik, kakor so jih na ulici raztrgali. Iste so napravili zvečer okoli 6. ure v gostilni »Jadrano«, tudi pri Sv. Jakobu.

Tri aretacije. Možakar se je parkrat ozrl na vse strani, da se prepriča, ali ga kdo ne vidi, in je nato stopil v železniški voz, kjer je začel z mirno vestjo snemati zavese. Ko je stalvil blago v culo, so se prikazali v vazu močje postave, resnega obraza, in so ga vprašali, kdo mu je dal dovoljenje za ta obisk! Mož ni bil odgovorja: iskal je izgovore. Ker pa mu ni prišel pravi na misel in ker so postajali močje postave že nestrpni, je hladnokrvno izpovedal, da je prišel semkaj z namenom, da bi si prisvojil par zavese. Kljub temu, da je bil mož — Avgust Z. — odkritosrčen, je moral v zapor.

Tudi dve ženski, in sicer Mila Carbonicheva, stanujoča v ulici dei Giuliani št. 33, in Palma Quarantotto, stara 18 let, stanujoča v ulici Concordia št. 7, sta bili zasačeni, ko sta snemali zavese v nekem vagonu. Carbonicheva je že večkrat opravljala ta posel, kajti ko so preiskali policijske agente njeno stanovanje so našli v njem več zavese. Tudi druga ženska ni bila to pot prvič na delu. Obe ženski počivale v zaporu Coroneo, kjer ne rabite zavese.

Ukradena obleka. Alojziju Canu, stanujočemu v ulici Udine št. 35, je bila pred sroč

Vesti z Goriškega

AVTONOMIJA IN LAŠKO ČASOPISJE

Zadnji sejo izrednega deželnega zbora v Gorici se še vedno peča goriško in videmsko časopisje. Glasila vseh strank poudarjajo, da je bila zadnja seja velikanske važnosti za politično življenje cele dežele. »L'Azione«, glasilo »gruppa d'azione«, poveča v zadnji številki temeljit uvodnik sklepanja dež. zbora in poudarja, da se je na tej seji izvršilo »končno vendarle pravo politično dejanje v prid avtonomiji«. Članek napada fašiste, ker so nasprotniki deželne samouprave in trdi, da je odločen boj proti fašizmu predpogoj za ohranitev avtonomije. Po mnenju člankarja so bivši bojevnik prvici poklicani, da branijo v borbi proti fašizmu avtonomijo dežele. »L'Ida del Popolo«, glasilo italijanske ljudske stranke štiti z vso odločnostjo sklepe deželnega zbora pred napadi videmskega časopisja, ki je nasprotno goriški avtonomiji in zahteva priklonitev Goriške videmski provinci. »Giornale di Udine« dela vtis, kakor bi bil ustanovljen iz zato, da napada goriško avtonomijo in kritizira delovanje izrednega deželnega odbora. Njegovo pisanje je ostro in strupeno. Najbolj se list zaletuje v italijansko ljudsko stranko, posebno v dr. Petrarina in v Slovence. V obrambo goriške samouprave in Slovencev ne nastopa pa le »L'Ida del Popolo«, temveč v prvi vrsti »Il Popolo Friulano« neodvisni dnevnik, ki izhaja v Gorici. »Il Popolo Friulano« piše že teden dni o zadnji seji izrednega deželnega zbora. V eni zadnjih številki kritizira odvnetika Bonavio in njegov razgovor s »Piccolom«. »Il Popolo Friulano« dokazuje italijanskemu občinstvu, da je avtonomija sicer v prid Slovincem, toda obenem odločilne važnosti za italijanski narod.

Najzanimivejše je pisanje lista »La Voce dell'Isonzo«, ki je tekom volilnega boja napadala Slovence in podpirala fašiste. »Voce dell'Isonzo« je glasilo nacionalistične liberalne stranke ter je do zadnjega časa kazala malo navdušenja za avtonomijo. Vseled zveze s fašisti je obstajala nevarnost, da se list spusti v odkrit boj proti avtonomiji. Njegovo nasprotno bi bilo neprijetno in nevarno zategadelj, ker stoji za listom senator Bombig, ljubljeneč rimske vlade. Odkar je pa stopil sen. Bombig v dež. odbor in glasoval za ohranitev deželne avtonomije, se je na mah spremenilo pisanje »La Voce dell'Isonzo«. Zadnja številka prinaša uvodnik o seji deželnega odbora in govori o Slovincih zelo prijazno. Ko piše o ureditvi gospodarskega položaja učiteljstva, pripominja n. pr. sledeče: »Debate, ki je sledila o tem predmetu, so se udeležili vsi slovenski člani odbora razen Tume, dočim je govoril na italijanski strani — to ugotavljamo z žalostjo — le en član, to je senator Bombig, ki je v bistvu podprl izvajanja dr. Besednjaka. Iz tega sledi, da razumejo Slovenci bolje važnost šolskega vprašanja in zato so zahtevali enoglasno in z veliko energijo, naj se ravnanje z učiteljstvom zboljša.«

List govori nato o avtonomiji in poudarja, da je bila zadnja seja v tem oziru odločilnega pomena. Najbolj važno se zdi seveda listu razmerje 19 : 20 v prihodnjem dež. zboru. Da so Slovenci to razmerje sprejeli, jim šteje v veliko hvalo. »Tako bomo imeli isto število italijanskih in slovenskih poslancev, predsednik bo pa italijanske narodnosti. Če tudi so slovenski člani tozadevni predlog sprejeli z odporom — dr. Besednjak je izjavil, da je predlog silovita krivica — so vendar zanj glasovali in dokazali s tem dobrohotno poptljivost.«

Radi tega glasovanja, se list navdušuje za avtonomijo kakor še nikdar prej in trdi, da zahteva avtonomijo prebivalstvo cele dežele. Cela Goriška stoji torej razen fašistov v taboru avtonomista.

Sužid pri Kobariidu. Bilo je na pusti tork popoldan. Zbrali so se fantje iz male vasice Sužid, 24 po številu, in so odkorakali v Kobariid, da se tam malo poveselijo. Proti večeru, bil je pa še dan, se nepravijo prav mirno proti domu. Na trgu si je še vsak kupil šopek cvečice; nato so se postavili v četverostop in tako odkorakali proti domu. Po cesti so si vsled dolgega časa zapeli veselo koračnico. Pred njimi so pa korakali kr. orožniki, menda jih je bilo pet. Ko so jih fantje dohiteli, so se orožniki obrnili ter ukazali, naj se fantje ustavijo. Fantje, ki iz bili čisto trezni, so se pokorljivo poveljali. Eden izmed orožnikov vpraša fante, kam gredo. Ti mu mirno odgovore, da gredo domov v Sužid. Nato plane vseh pet orožnikov nad fante, jim trgajo šopek raz prst, ter jim delijo klofute in batine. Fantje so ostali hladnokrvni in le svoji treznosti se imajo zahvaliti, da se ni zgodila nesreča. Nato se prične pretepač. Vsi so se pustili mirno pretepati. Redok slučaj! 24 fantov in nobenega prepovedane orožja. Le eden izmed njih je imel mal nožiček in še ta ni bil dosti vreden. Ker je imel fant »nož«, zato je prejel »prestavno« kazeno. Padalo so klofute, da revež ni vedel, kje se ga glava drži in nato hajdi v zapor. Pred orožniško vojašnico je prejel revež še drugo percijo klofut. Drugi fantje so korakali vsi potrti naprej proti domu. Niso pa hodili še pet minut, že pridri za njimi 10 orožnikov in koteših, ki jim ukazajo naj gredo z njimi. Fantje so ubogali in šli mirno v spremstvu 10 orožnikov v Kobariid. Prišlo se je izpraševanje, raziskovanje, pretepanje, kot bi bila cela revolucija. Ker se ni moglo ničesar dokazati, ker bi bilo pravi postaviti, je vsak izmed fantov prejel par prav gorških po obrazu in hrbtu in nato so vse skupaj zapili na orožniški postaji. Šele občinskiemu zastopu, ki se je po tignil za fante se je posrečilo, da jih je rešil. Čudno pa je, kako da se je srd orožnikov kar nenkrat, potem ko so bili fantje prosti, spremenil v čudovito popustljivost. Gostinčarju v Sužidu so dovolili — seveda ne da bi jih bil proslil, da sme imeti gostilno celo noč odprto, fantje lahko pijejo, kar hočejo, pijejo lahko celo noč... i. t. d. Čudovito — a razumljivo in tudi značilno.

Vesti z Notranjskega

Izbrani Podporno društvo za dijake na realki v Idriji je razposlalo radodarnim in poštovanim mladim ljudem sledečo okrožnico: »Vaše blagorodno Podporno društvo za dijake na realki v Idriji ima namen preskrbovati ubogim pridnim dijakom iz vse Julijske Krajine učne pripomočke ter hrano, obleko, čevlje in jih tudi sicer gneto podpirati. To človekoljubno nalogo pa more društvo izvršiti le tedaj, če ima zadostna gnotna sredstva na razpolago. Z ustanovitvijo gimnazije v Idriji se je društveni delokrog razširil tudi na dijaštvo, ki poseba ta zavod. Ker sta realka in gimnazija v Idriji edini tovrstni vzgajališči za kakežljno slovensko srednješolsko mladino v Julijski Krajini in ker se valed vladajočih težkih preživljalnih razmer od dne do dne močnejše prošnje potrebnih dijakov za podporo, katerim pa društvo ni v stanu ustrežati, se podpisani odbor obrača do Vašega blagorodja z vladno prošnjo, da blagovolite društvu nakloniti majhno podporo. Za poštovanost se podpisani odbor v imenu društva in podpirane dijaštva vnaprej najtopleje zahvaljuje. Za odbor sta podpisana točasni predsednik ravnatelj Franc Žnidarič in točasni tajnik veroučitelj Josip Leben.

Dosedaj so se odzvali gorenjemu pozivu sledeči gospodje: g. Fran Dekleva, Slavina 50 L, Albert Komavec, Gorica 30 L, g. g. Maierhofer Plamina 10 L, g. g. Janžek Dominik 10 L, g. g. Ig. Leban 5 L, g. A. Jaklič (Sv. Ivan) Trst 25 L, g. g. Kunšič in Stančič Cerklje 10 L, g. g. Andrej Aizman Postojna 10 L, g. g. Črnigoi Lovkavec 25 L, g. g. Mozetič Ravne 10 L, g. g. Ivan Franke, Čepovan 25 L, župni urad Lozice 10 L, g. g. Ivan Leben Libušnje 10 L, g. g. Fran Kobal, Vrhpolje 20 L, g. g. prof. dr. Ciković 60 L, Živnostenska banka v Trstu 50 L, Kreditna banka (podruž. Trst) 100 L, g. g. Janko Dolenc 15 L, g. g. Janžek Sedec Obloke 550 L, g. g. Ivan Zupan Hrenovce 20 L, g. g. dr. Andrej Pavlica 20 L.

Razen teh dajil je nabral g. g. Josip Fon, Ajdovščina 341 L. Pripisovali so sledeči gospodje: g. Stakar 50 L, g. Kovac 20 L, g. Mrak 3 L, g. Križaj 10 L, g. Marc 5 L, g. Lokar 3 L, g. Kočoj 5 L, g. Jeraš Lucija 4 L, g. Ivo Kobal 5 L, g. Meglič Rajko 5 L, g. Bratina 10 L, g. Rustja 20 L, g. Bianchi 3 L, g. Vadmal 10 L, g. dr. Ferjancić 5 L, g. Ponž 3 L, g. Dolenc 5 L, g. Feigel 4 L, g. Lutman 4 L, g. Kavs 4 L, g. Čurk 2 L, g. Valič Marija 1 L, g. Slavok Anton 5 L, g. Rudolf Branjak 10 L, g. Leopold Repič 10 L, g. Franc Repič 30 L, g. Jakob Pivk 10 L, g. Gregorič Vincenc 3 L, g. Pilon Dan 10 L, g. Nussdorfer Riko 5 L, g. Feigel Janžek 3 L, g. Kalin Marica 5 L, g. notar Artur Lokar 25 L, g. Jos. Jurca 5 L, g. Andrej Janšek 5 L, g. Ben. Ponž 15 L, Razni drugi 25 L, g. g. Josip Fon 5 L.

Podporno društvo za dijake na realki v Idriji se za te veličnostne darove najlepše zahvaljuje. Naj bi ta lep zgled zbudil lepo število pesnomovalcev, kajti potrebe so velike.

Iz Postojne. Mestna občina Postojna šteje blizu 4000 prebivalcev. Med temi jih ni — po uspehu ljudskega štetja — niti 10 drugih narodnosti. Ko je italijanska vojska zasedla naše ozemlje in prevzela tudi vodstvo politične uprave, jo je ljudstvo sprejelo sicer nezaupno, vendar pa je pričakovalo, da bo nova uprava v skladu z višješimi idejami in ideali: svobode, pravice in pravičnosti. Sprejeli smo jih gostoljubno v naše hiše, družine, društva. In potrpeli smo marsikaj, da bi jih ne ozlovljili. Tudi oni so bili prijazni v osebnem običevanju in zasebnem življenju.

Vse drugače pa je nastopala javna uprava! Takoj se je začelo preganjanje: hišne preiskave, aretacije! Preganjanci so predsedili v zaporih cele tedne in mesece, a v skoro vseh slučajih so bili končno — oproščeni! Trpeli so torej po nedolžnem. Bilo je tudi internacij v Sardinijo. Izgnali so nam dekana in prisilili kapelane k begu. Stare, izkušene upravne uradnike so nadomestili z mladimi, ki so bili večinoma brez kvalificiranih studij in brez jezikovne in strokovne zmožnosti. In posledice so hude. Okrajna bolnišnica je zapuščen, zdravniki ne razumejo bolnikov, uradniki ne ljudstva, učenci ne nekaterih učiteljev. Ljudstvo ne razume odredb upravnih oblastev. Društveno življenje nam je bilo prepovedano in se ovira tudi še sedaj. Tako je nastalo nezaupanje in naravnost strah pred oblastvi. Ljudstvo pa vendar ni dejansko reagiralo; potrpelo je, ker se je nadejalo, da po izvedbi rapalske pogodbe nastanejo redne pravne razmere.

Kako smo se motili! Prvi dan, ko je Postojna postala zadnja obmejna železniska postaja in smo postali državljani, so se začele pojavljati pri nas čete fašistov, ki so nas žalile v naših najsvetejših čustvih, razvajale, saemale in onecetale slovenske napise, vdrala v hiše. In vse to se je godilo pri belem dnevu sprito varnostnih organov in vojakov! Deputacija meščanov se je šla pritožiti na pristojno mesto, kjer so se zanimali, ali — ničesar storili! Tedej so ljudstvu še le stopili prav živo pred oči požigani domovi širom nove domovine, revščina pogorele, uničene kulturne naprave. Ljudstva se je polastilo razburjenje, ker se je začelo bati silnege nasilja. Tega se je nekoliko ustrašili tudi civilni komisarji in je zato izdal oklic, v katerem je naglašal, da so vzdržljivost vesti, ki se širijo po Postojni, brez podlage. Zagotavljal je, da se je ukrenilo vse potrebno, da se mir ne bo kalil od nobene

strani. Javnost je zopet potrpela in mečala, ker je zaupala v zagotovila politične oblasti. Drugače pa je bilo na strani izvestnih neodgovornih elementov, ki so prišli semkaj iskati eksistence. Nadajale so s svojimi grožnjami, s požigi in drugačnimi poškodbami. Ni se čuditi temu, ko je manifest civilnega komisarja z dne 15. marca 1921. — ko je bilo že nekoliko mirnejše — govoril onim, ki so prišli iz Logatec: »Poznam grozovita žaljenja, vsled katerih so krvavela vaša najsvetejša čustva. Vem, da ste brez vsakega vzroka pretrpeli najhujša nasilja. Vaše vzmirjenje je bilo veliko in opravičuje vae odpor! Vi, ki ste po vsej pravici plakali radi žalitve naše zastave; vi, prvi in najbolj ljubosumni čuvaji, morate pričati o naši prosveti. Kakor so že rimski konzuli pošiljali na mejo domovine najboljše legije, tako je danes poverila Italija vam svojo moralno obrambo v teh krajih! Izkažite se vsak čas vredne tega zaupanja! Marljivo hočem čuvati nad vsem in v smislu pravice in nepristranosti, združene s trdno odločnostjo, vedno neizprosmo zadevati vsa izvajanja in nasilstva!«

Tako ni pisal morda kak žurnalista, ali razpaljen nacionalist, marveč civilni komisar Cavalli v svečanem manifestu, s katerim je naznanjal postojnskim meščanom aneksijo in ga dal pripetiti po ulicah, stenah na neštetihi plakatih.

Komentarja za nas ni treba. Saj so ga napravili tisti, do katerih se je obračal manifest, naj prečkajo o — kulturi! Po noči so razbijali stekla in napisane tablice, poškodovali in zamazali skoro vse napise po vsej Postojni ter povzročili za več tisočev škodo, ne da bi bil kdo zasačen, ali aretirani! Ni bilo poizvedovanj, ne preiskav.

O da, vršile so se preiskave. Laški učitelji na ljudski in obrtni šoli so stresali svojo jezo nad ubogimi učenci, ker jim laština ni hotela s parno silo v glavo, in so se uprli. In sledila je preiskava. Orožniki so iskali otroke na domu in v cerkvi in so kakih 10 njih tirali na kolodvor — Bog ve kam! Plakajočim materam so rekli, da jih po nalogu civilnega komisarja odvedejo v Jugoslavijo! Naložili so jih res na vlak. Ali na Rakeku so jih vrnili nazaj in so potem otroci sami skozi gozdove bežali v Postojno k staršem! Ko je civilni komisar izvedel za to, so orožniki vnovič polovili otroke. Stariši so energično nastopili, kajti njihovega trpljenja in potrpljenja je bilo konec, časa britkosti je bila prenapojnena, ko so nam poleg svobode odtrgli še otroke, ta najsvetejši dar božji! A gospod civilni komisar nam je objubil v onem svojem manifestu, da bo preprečal vse nasilnosti ter je govoril sladke besede o »mirnem medsebojnem življenju«, o »mirnem in treznem sodelovanju meščanov«, »veri v tiščotno prosveto italijanskega«, o »uživanju istih pravic kakor vsi drugi državljani!« Temu hinarvstvo je sledilo očitane in svarilo v manifestu: »Ne hajte prestiti niti v prid več ali manje tajnih družb, ustanovljati temne zadruge v gospodarsko obrambo, biti nezaupni do vsega, kar je italijansko!«

Namigovanja na »tajne družbe«, na »temne zadruge« — to je prosta kleveba, je zloba, ker je brez vsake resnične in stvarne podlage! Nezaupni pa smo res! Kako naj bi ne bili po vsem, kar se je dogodilo in se še dogaja. Tako delajo civilni komisarji za »pomirjenje« in »mirno medsebojno življenje« in »trezno sodelovanje!«

Književnost in umetnost

G. I. Grbcu. Zdi se mi umestno, da pojasnim svoje stališče glede pripomb v Vaši kritiki, nanašajočih se na moje harmonizirane narodne pesmi. Nekateri sodijo, da je nar. pesem parfurmira na blazirana gospodična, ako je prirejena v umetniški obliki kot nekaka transkripcija. Če naj to velja, potem je parfurmira gospodična, če ne velikomestna, pa vsaj malomestna tudi taka nar. pesem, ki je pripristo harmonizirana v četeroglasnem stavku. S četeroglasnim harmoniziranjem je nar. pesem že oropana svoje prvotne pristnosti, ker pripristo narod jo poje le troglastno in se poslužuje samo glavnih harmonij, tonične, dominantne in subdominantne in ne pozna dinamičnih vrednot. Le na ta način prirejena nar. pesem bi bila pristno narodna, neparfurmira naša dekle. Toda bolj izobraženi in glasbeno nadarjeni ljudje se ne zadovoljijo s takim prednašanjem nar. pesmi, temveč neharmonizirano narodno pesem odenejo z lepšim plaščem s tem, da nevede tipljejo po boljši harmoniji, da celo sami skušajo ustvariti četeroglasni stavek in izražajo posamezne glasbene misli s potrebnim poudarkom. Kakor si smejo pevci iz naroda prilagoditi pesem po svojem estetičnem okusu, tako ima tudi glasbenik pravico, da dvigne to pesem do popolnejše oblike, da položi narodno svetinjo v lep okvir in s tem doseže namen pesmi. Vsaka pesem, umetna ali narodna, naj dviga in oplemenjuje naša čustva. Ta namen naj tudi vodi glasbenika, da po možnosti vdahe primeren izraz različnim razpoloženjem, ki so izražena v kiticah. Podobno način harmoniziranja nar. pesmi je udomačen posebno pri Čehih, Rusih, Nemcih i. t. d.

Potikanje g. kritika o nekakem seknanju besed »ne bo-voč-bolani« je prav res naivno. To je vendar sitirno-ogajav vzklik ob koncu pesmi (bas solo) na srčku bolnemu

Boštjanu. Ta vzklik »oh svoj satirčen pomen le v potesnem in raztrganem predmetu onih besed. Dolžnost vsakega kritika je, da se ogleda skladbo natančneje, četudi je ta skladba samo harmonizirana narodna pesem.

Kar se tiče taktne črte pri pesmi »Na levi strani«, ki je hratska »Na levo strani«, bo najboljše, g. Grbec, da pustiva črto na svojem mestu, sicer bi nama to vzel za zlo narod v Kastavščini, kjer jo tako pojo, kakor je napisana. Iz nje odseva pristno hratski ritmus kakoršnega nahajamo v mnogih hratskih nar. pesmih, in to posebno pri Bosancih. Zbirka Zbirka bosanskih nar. pesmi Kačarovskega nam nudi izrazite vzorce v tem pogledu. Toliko v pojasnilo! — Viktor Sonec.

DR. ALOJZIJ RES:

Knjige »Goriške Matice« za leto 1922.

Petinsedemdesettisoč knjig je razposlala »Goriška Matica« pretekle mesece širom Julijske Krajine. To na vso moč razveseljivo dejstvo dokazuje z vso prepričevalostjo, kako sila ukažejen je naš narod, kako tudi v najtežjih razmerah hlepi po duševni hrani, po izobrazbi, po vzgoji duha in srca — po življenju. Zakaj življenje duha je hrbenica narodove zavesti, je vir ljubezni do utelešene besede, ki jo diha naša gruda od Triglava do morja. V petinsedemdesettisoč izvodih živi ta beseda, od naših ljudi ustvarjena; od naših ljudi zapisana — od našega naroda željno pričakovana. In najsi je ta beseda toplot še tako skromna, še tako jeclajoča, še tako pomanjkljiva — je vendar živa, je vendar močna dovolj, da jo čujejo tisoči in tisoči slovenskih kmetov in delavcev, ki najdejo preko nje pot do vere vase in v solnce.

Za vse to moramo biti hvaležni upravnemu svetu goriške »Narodne tiskarne«, ki si j nadel prepleto, upanja, a tudi odgovornost polno ime: »Goriška Matica«. Spoznal je z bistrim očesom dušne potrebe našega naroda, zbral se razkropljene sile in ustanovil podjetje, ki bo s časoma povsem nadomestilo »Mohorjevo družbo«. Duša tega podjetja je znani in priznani sociolog dr. Andrej Pavlica, ki je posvetil vse svoje bogate moči kulturnemu delu med narodom, ki mu pa preogramno delo za udeležitev tako izrazito literarnega namena, ki ga »Goriška Matica« ima in mora imeti, sega, žalibog, preko ramen.

Pri vseh težokah značijo letošnje publikacije sprito lanskih znaten korak naprej, in to v vsakem oziru: vsebinskem in tehničnem. Pomudil se bom pri vsaki z ljubeznijo, ki nujno vključuje oni objektivni kritični čut, brez katerega je vsako resno kulturno stremenje in ocenjevanje nemogoče in škodljivo plemenitim ciljem, ki naj jim služi.

1. Kolarar.

Ze pri površnem pregledu letošnjega »Kolararja« opazimo, kako znatno boljši in lepši je od lanskega in to tudi v zunanji opremiti. »Goriški Matici« se je posrečilo pridobiti za sodelovanje akad. slikarja A. A. Bucika, ki je posebno v ornamentih izvrstni in rutiniran risar. Ne da bi skušal vtreti poti novemu načinu kolararske opreme, se je prilagodil dosedanj tradiciji, započeti od Koželja, in ji dal v številnih risbah svoj osebni pečat. Najbolj je uspel v čisto ornamentalnih motivih (vijnete nebesnih znamenaj za posamezne mesece, začete črke, vinjeta na str. 16) medtem ko mu pri kompoziciji opeša ustvarjajoča moč in postane čisto bamel (n. pr. naslovna stran, srednje vijnete mesecev, od katerih so najslabše januarska, februarjska, majska, novemberska in decembarska). Svoje umetniško ravnotežje najde zopet v risbah raskih svetnikov, iz katerih diha večkrat grozi, čeravno vsled pretrganega hotenja po klasičnih oblikah nekoliko obledelo življenje.

Ostali ilustrativni del Kolararja izpolnjujejo razne fotografije oseb, krajev, dogodkov in telovadcev, ki zanimajo najprej sloje našega priprtega ljudstva.

Najvažnejše med temi slikami so one slovenskih političnih in kulturnih delavcev pretekle in sedanj dobe. Bila je srečna misel uredništva, podati našemu narodu pod novo državno oblastjo celo vrsto zaslužnih del Julijske Krajine, ki tvorijo na vseh poljih narodnega udejstvovanja časten list v zgodovini slovenskega naroda. Toda kakor je bila ta misel srečna in vse hvale vredna, tako je njena izpeljava vse prej kot — dobra. Dobili sem neprijetni vtis, da te galerije ni uredil urednik, marveč stavec, v veliko škodo načrtu in namenu. Predvsem bi moral urediti urednik slike časovno in po čisto določenem načrtu. 1. politični, 2. socialni delavci, 3. znanstveniki, 4. književniki, 5. upodablajoči umetniki, 6. komponisti, 7. kulturni delavci v ožjem pomenu besede itd. Vsaki teh kategorij bi moral slediti zgodovinski pregled dotičnega delovanja z uspehi, ki so jih posamezni moše dosegli v dobro našega naroda. Toda vsega tega ni. Slike so razmetane brez časovnega reda, brez načrta, kakor so pač prišle v roke — tiskarju. Tako se nahajaj dr. Gregorič v družbi Corinija, mesto v oni Gabrščeka, Streklja in Gregorina; Podgornik v družbi Grče, mesto v oni Šteka in Tume; Simon Gregorič v družbi Gradnika, mesto v oni Krilana in Klodiča. Sorli in Budal v družbi skladatelja Tanjela in Bilca, mesto v oni Preglja in Lovrenčiča. Pregledj se je, revež, izgubil med skladatelje in nas z vso resnostjo zaklinja, da ni zlozil nobene skladbe.

(Dajle na IV. strani)

PODLISTEK

KAPITAN MARRYAT

Leteči Holandec

Roman

(85)

»Na Rtu ga bom izkrcal, kajti njegove zoperne prisotnosti ne morem prenesti. Ali nisi tudi zdaj vztrepetala, kot da te je leden mrz prevzel, ko si ga zagledala?«

»Da — vedela sem, da je tu, še predno sem ga opazila! Toda vseeno — ne vem kako in zakaj — toda zdi se mi, da mora ostati tu!«

»Zakaj?«

»Mislim, da je boljše, če usodi gledam drzno v obraz kot pa, da se skrivam pred njo. Ubogi bednik itak ne more nič zlega učiniti.«

»O, pač, v stanu je. Zmožen je vdniti moštvo upornega duha in ljudi napraviti nezadovoljne. Poleg tega je še nekoč poskušal vzeti na relikvijo.«

»Se rada bi videla, če bi to storil, potem bi ti moral vsaj pastiti svoje negotovo lakanje.«

»O, Amina, ne govori tako; moja dolžnost je in svečano sem prisegel!«

»Toda ta Schiften — ne moreš ga kar tako ogledovati iz ladje, ker je vendar v službi

holandske družbe. Edino tako bi bilo mogoče, če ga predaš morebitni minovozeci ladji, ki se vrača na Holandsko. Toda vseeno bi pustila naj se izpolni kot zahteva usoda, kajti zdi se mi, da je njegovo življenje v ozki zvezi s tvoji. Bodi pogumen, Filip, in obdrži ga!«

»Mogoče imaš prav, Amina. Kar mi je na klona usoda ne morem spremeniti, kvečjemu zadržati.«

»Torej naj ostane na ladji in naj bo že kakršne hoče. Bodi z njim prijazen — kdo ve, kako nam še lahko pomaga!«

»Prav imaš, Amina. Bil je brez vsakega povoda moj sovražnik — mogoče postane še kedaj moj prijatelj.«

»In če tudi to ne, si vendar izpolnil le svojo dolžnost. Daj ga poklicati!«

»Ne, ne sedaj — jutri. Medtem pa bom skrbel, da mu ne bo manjkalo ničesar.«

»Govoriva o njem kot da bi že bilo izmed naših eden, čeprav čutim, da ni.« je odvrnila Amina. »Toda naj bo kakor hoče, midva mu lahko nudiva le to kar je v naši moči, kar imava na ladji. Jaz pa bi ga rada videla in z njim govorila, da bi spoznala ali res ne morem vplivati nanj?«

Pogovor je bil prekinjen, toda ne po zahtevi. Ko je zdravnik drugega dne naznanil, da je Schiften že popolnoma zdrav, ga je prustil Filip poklicati v svojo kajuto. Njegova postava je bila čisto okostenjaška, njegovo

obnašanje in govorjenje pa nad vse odbijajoče in zoperno.

»Poklical sem vas, Schiften, da bi zvedel, če vam zamorem kaj pomagati. Ali potrebujete kaj?«

»O, če potrebujem?« je odvrnil Schiften in pogledal Filipa in Amino. — »Hil Hil! Seveda!«

»No, boste že, upam dobro preskrbljeni. Sem že naročil.«

»Ubogi človek!« je rekla Amina usmilenjo, »koliko je moral pretrpeti. Ali ni to on mož, ki ti je prinesel pismo od družbe, Filip?«

»Hil Hil! Dal Moje poročilo ni bilo preveč dobrodošlo, gospa?«

»Ne, dobri prijatelji; ženi ni nikdar dobrodošla novica, ki jo loči od moža. Toda to ni bilo vasa krivda.«

»Posebno, če hoče mož na morje, doma pa mora zapustiti svojo lepo ženo in to kljub temu, da ima dovolj denarja, da bi lahko živel na deželi, hil hil!«

»Res, prav pravite,« je odvrnila Amina. »Bole bi bilo, da bi opustil to potovanje, Nesmisel, blaznost — he, kapitan?«

»Na vsak način mora dokončati to vožnjo,« je rekel Filip Amini, pa če se ne vem za kaj je kasneje odločil.

Mnogo sem doživel in tudi vi Schiften. Dvakrat ste bili priča brodoloma. Toda povejte mi kaj mislite sedaj?

Naročajte in širite

»EDINOST«

Poleg te »babilonije« pa pogrešamo celo vrsto mož, ki bi zaslužili mesto v tej galeriji pred mnogimi, ki so prišli vanjo z upanjem, da najdejo skromen kotiček kje daleč tam zadržati (med temi »manjopoklicanci« sem tudi jaz). Med politiki tvorijo veliko vrzel manjkajoče slike: dr. Lavrica, Tonkija, Nabergoja, dr. Wilfana, dr. Slavika, Matka Mandiča itd. Od znanstvenikov manjkajo: dr. Karol Strekelj, Viktor Bežek, Simon Rutar, Močnik, dr. Milko Kos, Ivan Rejec, Čermelj, Belč itd. Od slikarjev: Bucik, Spacapan, G. A. Kos, Viktor Čotič, Melita Rojic in drugi. Od pisateljev-pesnikov: Pavlina Pakova, Marica Gregoričeva, Marica Bartol, Uta, Kleinmayr, Janko Samec, Igo Gruden, Stano Kosovel, Jos. Ribičič, Milan Kureč, Jos. Pahor, Kareš Sirok in še kdo. Od skladateljev: bratje Leban, David Doktorič, Grbec in drugi. Od časnikarjev: Nestor jugoslovenskih žurnalistov Marko Čotič, A. Ekar, Engelbert Besednjak, raniki Hočevar itd. Odlično mesto v našem kulturnem in političnem življenju zavzemajo tudi Neprimorci: Dermota, Mons. Ličan, Knalič, Kremžar in drugi. Razum teh manjkajo še učitelji-organizatorji: Alojzij Hreščak, Anton Germek itd.

In koliko imen sem izpustil, ki se jih ta hip ne spominjam, a ki so posegli v živi tok našega dela! Vse te bi moral urednik zbrati in dobiti slike magari z zvijačo in po stranskih poteh! Tako pa človek ne ve, kam bi s temi obrabi in ljudstvo nima niti od daleč one koristi, ki bi jo črpalo iz številne čete starih in mladih narodnih delavcev, urejene po času in stroki, spremljane od kratkega kulturno in politično zgodovinskega pregleda! Uredništvo se ob sklepu Koledarja sicer opravičuje, da »mnogo slik naših zaslužnih mož žal ni moglo dobiti«, toda ta opravičila velja le deloma, ker vidim glavno napako ne v manjkanju, marveč v celotni ureditvi priobčenih slik, ki se ne da več popraviti. Zadovoljni bi bili, ko bi bil Koledar priobčil n. pr. le naše politike s tozadevnim pregledom dosedanjega političnega življenja primorskih Slovencev, pregled, ki bi nam bil ob nastopu nove državne oblasti posebno dragocen in poučen. Ostale zaslužne moze pa bi se bil prihranil za naslednje letnike. Imeli bi tako ilustrirano zgodovino našega ljudstva v Julijsko Krajini zadnjih 50 let, katere važnost in vrednost bi bila neprecenljiva.

Ostali ilustrativni del vsebuje mnogo slik krajev in dogodkov, a tudi tu bi bilo želeli večje izbirljivosti, ker si mi ne zde slike n. pr. »Orlek pri Sežani«, »Lokve pri Trnovem«, »Kamnje na Vipavskem«, »Avče«, »Otičica«, »Goče pri Vipavi«, »St. Vid pri Vipavi«, »Podgrad« in »Hrušica« tako pomembne in lepe, da bi morale zanimati n. pr. Opence, Sentpetrce, vse Vipavce ali Solkance in Gorjane. Tu bi bilo treba izbrati one kraje naše lepe zemlje, ki slove po svoji izredni lepoti ali pomembnosti v kateremkoli oziru in tvorijo na ta način splošno zanimivost.

Razumem predobro, da so pleča enega samega moža za tako delo, kot je vodstvo »Goriške Matice« preobita in da je odgovornost pretežka — toda o tem, o vsebinskem delu Koledarja in o ostalih dveh knjigah prihodnje.

Gospodarstvo

— Fuzija jugoslovenskih bank. Slavenška banka v Zagrebu se je fuzionirala z Jugoslovensko banko v Belgradu pod imenom »Slavska Unionbanka«. Nova banka ima sedež v Belgradu, Zagrebu in Ljubljani. Obenem se vrše med omenjenim zavodom ter dvema slovenskima in eno srbsko banko pogajanja za spojitve. Hkratu se namerava zvišati delniško glavnico na 400 milijonov kron.

— Načrt za ustanovitev proste luke za Čehoslovaško v Splitu. V poslednjem času se zopet govori o tem, da se bo baje ustanovila v Splitu prosta luka za Čehoslovaško. Čehoslovaška vlada in čehoslovaški finančni krogi se baje pečajo tudi z načrtom, da bi se zgradila nova železnica v Split, katere bi vezala to pristanišče z Bratislavo.

Nova jugoslovenska ladjedelnica. Parobrodna družba Martinolić začne v kratkem z gradbo velike in moderne ladjedelnice v Splitu. Izvedba tega načrta je za jugoslovensko paroplovbo največjega pomena. Edina obstoječa ladjedelnica v Krajevici ni dovolj velika in se nahaja tudi na zelo eksponirani točki jugoslovenske obale.

Brezposelnost se je začela pojavljati tudi v Jugoslaviji. Zagrebški urad za posredovanje dela vidi vzroke temu v zmanjšanju produkcije radi visoke cene prvin in visokih mezd, na kar so vplivale predvsem slabe transportne razmere in eksportna carina, vsled česar ne more več vzdržati domača industrija tuje konkurence. Delavski trg so razven tega preplavili begunci iz primorskih pokrajin pripadlih Italiji, begunci iz Baranje in ruski emigranti. Nadaljni faktor, ki prihaja še vedno precej v poštev, je tudi splošno nagajenje k brezdelju kot posledica vojne.

Borzna poročila.

Trst, dne 8. marca 1922.

Jadranska banka	130
Cosulich	273
Dalmatija	185
Gerolmich	1430
Libera Tristina	440
Lloyd	1290
Lussino	700
Martinolić	130
Oceania	350
Premuda	230
Tripcovich	260
Ampela	590
Cement Dalmatija	380
Cement Spalato	255

Tujsa valuta na tržaškem trgu:

ogrske krone	2.65	2.75
avstrijsko-nemške krone	32.00	33.50
čehoslovaške krone	26.50	27.50
dinarji	14.50	15.75
tejl	7.60	8.60
marka	19.25	19.40
dolarji	179.00	179.50
švicarski franki	383.00	387.00
angleški funti papirnati	86.75	87.25
angleški funti, zlati	96.50	97.25
napoleoni	77.25	77.75

DAROVI

Za društvo »Dobrodelnost« so darovali: Mesr. Kuder 60 lir, župnik Zalokar 50 lir, župnik Brunen 20 lir, župnik Grašič 40 lir. Zbirka: iz Bresta L 975, iz Sluma 6'60, iz Povirja 22, iz Berama 10, iz Podgorij 70, iz Ospa 16, iz Movra 20'50, iz Kubeđa 5'35, iz Slivij L 20. Skupaj L 350'20.

Mali oglasi

se računajo po 20 stotink beseda. — Najmanjša pristojbina L 2.—. Debelo črko 40 stotink beseda. — Najmanjša pristojbina L 4.—. Kdor išče službo, plača polovično ceno.

KATERA dobrobrčna družina bi vzela za svojega otroka, dečka, 4 leta starega, zdravega in močnega, ki se nahaja v mestni bolnici v Gorici. 464

MANJSE posestvo na Dolenjskem pri Novem Mestu, je na prodaj. Pojasnila daje notar dr. I. Stojan v Trebnjem (Jugoslavija). 465

10 q ameriškega rdečega krompirja je na prodaj. Urbančič, gostilna, Bazovica. 461

HIŠA 142 se prodaja na trgu v Nabrežini. 462

POSTEN Slovenec želi znanja v svrhu ženitve z dekletom ali vdovo od 30—45 let s precejšnjim premoženjem. Tajnost strogo zadržana. Pismene ponudbe pod »Posten Slovenec« na upravnistiho. 463

ČEVLJARSKEGA pomočnika sprejme takoj: B. Rudež, Vrdeča (Sv. Ivan) št. 1096. 466

POSESTVO, obstoječe iz hiše (soba, kuhinja, podstrešje) hleva, hleva s 4 prostori in 600 klastrov obdelanega zemljišča z dvema vodnjakoma se da v najem za L 150.— mesečno. Via Commercial 7, Zgornja. 467

CEPLJENE TRTE črne in bele se dobi v Trzinu Pipan, Preserje, Komen. 279

IVAN KACIN, Gorica, Via della Croce 10 (za Kornom), izdeluje vsakovrstne hormonijske za pevska društva, cerkve itd. popravlja in uglašuje orgle in klavirje. Prodaja tudi na obroke. Zahtevajte cenik. 388

POZOR MIZARJI! vsakovrstni furnir krnine se dobijo pri Ivan Kacin, Gorica, via della Croce 10 pošilja tudi po pošti. 389

NOVE POSELE L 70.—, vzmeti 55.—, žimnice L 45.—, volnene L 90.—, Nočne omarice, umivalniki, chiffoniers, spalnice itd. po zmernih cenah v ul. Fonderia 3. 46

HIŠA, v vrednosti od 80.000 do 500.000, se kupi. Pojasnila v kavarni Centrale, Kavčič Friderik. 419

HLAPCA za prevažanje s konji sprejme Karol Šiško, trgovec v Črnomuku. Hrana in prenočišče v družini. Plača po dogovoru. 422

SPRETEK kovač za štajerske vozčke se takoj sprejme. Mavec in Sirca, Lokve pri Divači. 446

SPALNICE od L 1800 naprej, kuhinje z ali brez mramora, stolice za gostilno in vrh. Skladišče pohištva, via Udine 25. 449

POROČNA SOBA, mahagonijeva, slavonske tovarne s hrastovo psiho se prodaja za L 1950. soba, bukovna, slavonska, zajemeno suha, umivalnik z mramorom, zrcala samo za L 2000.— druga, jesenova, svetla, masivna, polirana za L 1950. Veliki popusti. Turk, Via Rossini 20. 456

IZKUŠENA sredstva za lase, zobe in olupanje kože (proti pegam in lišajem) ima lekarna v Il Bistrici. 28

ZLATO in srebrne krone plačam več kot drugi! kupci. Albert Povh, orar, Mazzini 46 (v bližini drvenega trga). 10

PRIPOROČA se dobroznana brivnica Josip Jerman, Trst, ul. XXX Ottobre 14. 15

STEKLENE ŠIPE vsake vrste in mere. Prodaja na debelo in drobno. Postrežba na dom. Cene zmernne. Piazza Oberdan št. 3 (Hotel Europa) telefon 44-23. 22

NOVE POSTELJE iz trdega lesa L 100, vzmeti 55.—, žimnice 40.—, umivalniki, nočne omarice, chiffoniers, spalne sobe od L 1900 dalje. Fonderia 12, I. desno. 25

KRONE srebrne in zlate, plačujem po najvišjih cenah Pertot, Via S. Francesco 15, II. 19

POZOR! Srebrne krone in zlato po najvišjih cenah plačujem edini groist Bellei Vita, Via Madonnina 10, I. 16

UBIRALEC in popravilalec glasovirjev in harmonijev. Pečar Andrej, Trst, via Coroneo 1, V. nadst. 17

SVINEC mehek (olovo) kupujem vsako množino. Naslov Kureč, Settefontane 1. 195

STARO ŽELEZO težko kupujem po L 18.—. A. Cerneca, Via Istitutto št. 8. 278

CUNJE kupujem po 30, staro železo po 20. Skladišče via Solitario 14. 51

KROJAČNICA Avgust Stular, ul. S. Francesco D'Assisi št. 34, III. nad. je edina dobroznana krojačnica v Trstu. 9

Kmetička posejilnica in hranilnica v Vanganelu registrirana zadruga z neomejo zavezo vabi na

redni občni zbor

ki se bo vršil

dne 26. sušca 1922 ob 3 popoldne v uradnih prostorih v Vanganelu.

DNEVNI RED:

1. Poročilo načelnikstva in nadzorništva.
2. Odobrenje računov za l. 1921.
3. Volitev načelnikstva in nadzorništva.
4. Slučajni predlogi.

Opozarja se na določilo § 34. in 35. zadrugnih pravil ter želi obline udeležbe.

NAČELNIŠTVO.

Lesni trgovci in kapitalisti pozor!

Posestvo z graščino, raznimi gospodarskimi poslopji in gozdom s približno 100.000 m² za sekanje godnih jelk in smrek, v celokupni izmeri čez 2000 orolov, se prodaja za ceno Lit 650.000. — Isto leži ob državni cesti ter je oddaljeno le 5 km od postaje v Sloveniji. — Ponudbe pod »Graščina« na An. zav. Drago Beseljak & drug. Ljubljana, Sodna ul. 5. 45/5

Najstarejši slovenski denarni zavod.

Tržaška posojilnica in hranilnica

registrirana zadruga z omejenim poroštvom, araduje v svoji lastni hiši

ulica Torrebianca šte. 19, I. n.

Sprejema navadne hranilne vloge na knjižice, vloge na tekoči račun in vloge za čekovni promet, ter jih obrestuje

po 4%.

večje in stalne vloge po dogovoru.

Daje posojila na vknjižbe, menjice, zastave in osebne kredite. — Obrestna mera po dogovoru.

Uradne ure za stranke od 9 do 13. Ob nedeljah in praznikih je ura d. zapr.

Št. telef. 25-67.

Trgovsko-obrtna zadruga v Trstu

registrirana zadr. z neomejenim jamstvom Ulica Pier Luigi da Palestrina št. 3, I.

Obrestuje navadne hranilne vloge po

5%.

vloge, vezane na trimesečno odpoved po 5 1/2%, ako znašajo 20-30.000 Lit. po 6%, ako znašajo 30-40.000 „ po 6 1/2%, ako presegajo 40.000 „

Trgovcem otvarja tekoče čekovne račune Posoja hranilne pušice na dom.

Za varnost vlog jamči poleg lastnega premoženja nad 2300 zadrugnikov, vredno nad 50 milijonov lir.

Daje posojila na poroštvo, zastavo vrednostnih papirjev ali dragocenosti.

Uradne ure od 8—13.

Tel. št. 16-04. Tel. št. 16-04.

IVAN KERŽE

ima v lastni zalogi najraznovrstnejše

kuhinjske in druge hišne potrebščine

iz aluminija, steklovine, lesa in emailirane prsti.

TRST — Piazza San Giovanni

Velika zaloga vina, žganja in likerjev

JAKOB PERHAUC

ustanovljena leta 1878

Trst, via S. T. Xydies št. 6, telefon 2-36.

Vedno v zalogi in po cenah izven vsake konkurence: pristen istrski tropinovec, kraški brinjevec in krajski silivosec.

Lastni izdelki: šumeča vina kakor šampanjec, šumeči istrski refosk Lactina Cristi in druga.

Specializirani: Jajči konjak in Crema marsala ter raznovrstni likerji in sirupi, kakor pristani malinovci in drugi. (50)

Urnina in zlatarna

FRANCESCO BUDA

Trst, Via Scalinata št. 1

sprejema vsakovrstna popravila. — Cene vedno najnižje. 18

Kupuje srebrne krone.

Pozor na naslov! Pozor na naslov!

Ljubljanska kreditna banka

Podružnica v Trstu.

Centrala v Ljubljani.

Podružnice:

Celje, Borovlje, Gorica, Saraj, Split, Trst, Maribor, Pinj.

Delniška glavnica L 50.000.000. Rezerva L 45.000.000

Obavlja vse v bančno stroko spadajoče posle. — Sprejema vloge v lirah na hranilne knjižice proti 3 1/2% obrestovanju na žiro-račune proti 5% obrestovanju. Za na odpoved vezane vloge plača obresti po dogovoru. Izvršuje borzne naloge in daje v najem varnostne celice.

Tel. št. 5-18. Blagajna je odprta od 9-13

Hiša

trinadstropna, v predmestju Ljubljane, s trgovino na prometnem kraju, se prodaja za Lit 58.000. — Ponudbe pod »Izselitev« na An. zav. Drago Beseljak & drug, Ljubljana, Sodna ulica št. 5. 45/6

Prvovrstni plugi

131 domačega solidnega izdelka po zelo nizkih cenah so na razpolago in ogled pri Kmetijski zadrugi v Trstu, via Raffineria 7,

Mirodilnica Mislej Franc

Trst — Via Carpison 14 (133)

prodaja barve, čopiče, laneno olje, povlake, kemikalije, zdravila, dišave, jesihovalo kisline, milo, mineralne vode itd. po zmernih cenah.

Naznanilo.

Podpisano županstvo naznanja, da so redni živinski semnji v Sežani za govejo živino po dolgem času zopet odprti. 130

Županstvo v Sežani.

RENATO LEVI MINZI

fu Alessandro 36

Trst, via San Sebastiano 3, Trst

Velika izbira pohištva, žimnic in vatirane odeje po zmernih cenah.

Srebrne krone in zlato plačujem po najvišjih cenah

ALOJZIJ POVH

Trst, Piazza Garibaldi št. 2

(prej Barriera)

Velikanske cene

plačam za KUNE in ZLATICE.

Lističe, dihurjeve, vidrine, jazbečeve in zajčeve KOŽE plačujem po najvišjih cenah. 27

D. WINDSPACH, Trst, Via Cesare Battisti (Stadion) št. 10, II. nadst.

Vedno v zalogi in po cenah izven vsake konkurence: pristen istrski tropinovec, kraški brinjevec in krajski silivosec.

Lastni izdelki: šumeča vina kakor šampanjec, šumeči istrski refosk Lactina Cristi in druga.

Specializirani: Jajči konjak in Crema marsala ter raznovrstni likerji in sirupi, kakor pristani malinovci in drugi. (50)

! KDO HOČE KAJ KUPITI !

! KDO HOČE KAJ PRODATI !

! KDO IŠČE SLUŽBE, ITD. !

! INSERIRAJ V »EDINOSTI« !

JADRANSKA BANKA

Delniška glavnica L 15.000.000 Rezerve L 5.100.000

Dunaj, Opatija, TRST, Zadar.

Afilirani zavodi v Jugoslaviji: Jadrska banka, Beograd in njene podružnice v Celju, Cavtatu, Dubrovniku, Ercegovem, Jelsi, Korčuli, Kotoru, Kranju, Ljubljani, Mariboru, Metkoviću, Sarajevu, Splitu, Šibeniku in Zagrebu.

Afilirani zavod v New-Yorku; Frank Sakser State Bank.

Izvršuje vse bančne posle.

PREJEMA VLOGE

na hranilne knjižice in na tekoči račun ter jih obrestuje po 4%.

Na odpoved vezane vloge obrestuje po najugodnejših pogojih, ki jih sporazumno s stranko določa od slučaja do slučaja.

Daje v najem varnostne predale (safes)

Zavodovi uradi v Trstu:

Via Cassa di Risparmio šte. 5 — Via S. Nicolò šte. 9.

Telefon št. 1463, 1793, 2676. Blagajna posluje od 9. do 13. ure.

PREMOG

za peči in štedilnike po L 32 q, prosto na dom, plinove coke po L 40 q, drva po L 24 q.

Marsiljski strešniki. opeka.

Za velike množine cene po dogovoru.

DANIELE PILLIN, Trst, Coroneo 25

Telefon 1306.

OLD ENGLAND

Trst, Corso Vitt. Em. 26

(nasproti zastavljalnici)

□□□

Velika izbira oblek za moške in dečke porušnikov, perila, plenin in nogavic.

Na drobno. Na debelo.

Postrežba tudi v slovenskem jeziku

Zastopstvo za Julijsko Krajino Ermanno Morgänstein — Trst Via Ugo Polonio 3

„MIR“